

Η σημασία της βιομηχανίας στο ελληνικό παραγωγικό πρότυπο: Μια ιστορία χαμένων ευκαιριών και μεγάλων προσδοκιών

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Η ελληνική οικονομία απασχολεί (2019) 4.301 χιλ. εργαζόμενους, εκ των οποίων το 69% είναι μισθωτοί και το υπόλοιπο 31% αυτοαπασχολούμενοι. Οι 948 χιλ. απασχολούνται στους κλάδους της δημόσιας διοίκησης (αμιγώς δημόσιο), καθώς και εκπαίδευσης και υγείας όπου η πλειοψηφία των εργαζομένων απασχολείται από το δημόσιο. Το 2017, σε σύνολο 4.146 χιλ. εργαζομένων, οι **απασχολούμενοι** στους παραπάνω κλάδους ανέρχονταν σε 890 χιλ. ή σε 21,5% του συνόλου, εκ των οποίων **371 χιλ. στη δημόσια διοίκηση, 296 χιλ. στην εκπαίδευση και 223 χιλ. στην υγεία. Από τους υπόλοιπους 3.256 χιλ. εργαζόμενους που εργάζονται κυρίως στον ιδιωτικό τομέα (που περιλαμβάνει και δίκτυα υπό τον έλεγχο του κράτους προς ιδιωτικοποίηση), το 77%** απασχολείται σε κλάδους κατά κανόνα έντασης εργασίας (εμπόριο, τουρισμός, επαγγελματικές υπηρεσίες, τέχνες και διασκέδαση, γεωργία και κτηνοτροφία, κατασκευές), με χαμηλότερη ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά ώρα εργασίας (παραγωγικότητα) από τον μέσο όρο της οικονομίας, που παράγουν το 33% περίπου της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της οικονομίας. Το 23% των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα απασχολείται σε κλάδους κατά κανόνα έντασης κεφαλαίου με υψηλότερη παραγωγικότητα από τον μέσο όρο της οικονομίας (βιομηχανία -δηλαδή διύλιση πετρελαίου, ηλεκτρισμός και Φ/Α, παροχή νερού, ορυχεία και μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών-, τράπεζες και ασφάλειες, ενημέρωση και επικοινωνία -εκδόσεις, τηλεπικοινωνίες και πληροφορική- και, μεταφορές και αποθήκευση), που παράγουν το 29% περίπου της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της οικονομίας. Περαιτέρω, **η βιομηχανία απασχολεί 389 χιλ. εργαζόμενους, εκ των οποίων 330 χιλ. στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών, που παράγουν το 14,8% και 9,8% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της οικονομίας αντιστοίχως.** Σημειώνεται ότι η βιομηχανία περιλαμβάνει, εκτός από τη μεταποίηση, και τους κλάδους εξόρυξης, ενέργειας και παροχής νερού. Τέλος, στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών, το 36,4% της προστιθέμενης αξίας παράγεται από τα τρόφιμα-ποτά-καπνός, το 13,4% από τα βασικά μέταλλα, το 9,1% από τα μεταλλικά προϊόντα, το 7,6% από τα χημικά και το 5,8% από τα μη μεταλλικά ορυκτά. Όσον αφορά στις **αμοιβές της μισθωτής απασχόλησης** (περιλαμβανομένων των εργοδοτικών εισφορών), το μέσο ωρομίσθιο στην οικονομία (2017) διαμορφώνεται σε €11,2, με τη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών σε €10,1 (και στις υπόλοιπες βιομηχανικές δραστηριότητες σε επίπεδα κατά πολύ υψηλότερα του μέσου όρου της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών), το εμπόριο σε €8,8, τις επαγγελματικές υπηρεσίες σε €8,1, τον τουρισμό σε €6,8, τις κατασκευές σε €5,7 και τη γεωργία, κτηνοτροφία σε €4. Επισημαίνεται ότι το ωρομίσθιο στη δημόσια διοίκηση ανέρχεται σε €15,3, στην εκπαίδευση σε €19,3 και στην υγεία σε €10,3. Προκύπτει, συνεπώς, όπως αναμένεται, αντιστοίχια των μισθολογικών αμοιβών με τα επίπεδα παραγωγικότητας, με την τελευταία να επηρεάζεται και από τη διάρθρωση ή το δημόσιο χαρακτήρα του κλάδου. Το ίδιο συμβαίνει και με τα **λειτουργικά πλεονάσματα ανά ώρα εργασίας**, που τείνουν να είναι υψηλότερα στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (€12,1) απ' ό,τι στον τουρισμό (€8,8), τις επαγγελματικές υπηρεσίες (€5) και το εμπόριο (€3,3). Είναι, έτσι, σαφές ότι μια προτεραιοποίηση της ανάπτυξης της βιομηχανίας θα έχει ως αποτέλεσμα πολύ υψηλότερες μισθολογικές αμοιβές και υψηλότερα λειτουργικά πλεονάσματα από αντίστοιχες προσπάθειες σε άλλους κλάδους, με αποτέλεσμα την αύξηση της ευημερίας της κοινωνίας. Σημειώνεται ότι η παραγωγικότητα της οικονομίας βρίσκεται σε συνεχή καθοδική πορεία από το 2007 και μετά, με **την παραγωγικότητα της βιομηχανίας να έχει ήδη ανακάμψει στα προ κρίσης επίπεδα**, με την παραγωγικότητα στον τουρισμό να ακολουθεί κατά πόδας, και, με την παραγωγικότητα στους υπόλοιπους επιχειρηματικούς κλάδους να ανακάμπτουν ελάχιστα ή και καθόλου (μεταφορές και αποθήκευση, εμπόριο). Όσον αφορά στην παραγωγή, **η μείωση του ΑΕΠ κατά 25% από το 2008 έως το 2013, συνοδεύθηκε με ανάλογη κατάρρευση των όγκων όλων των μεγάλων κλάδων της οικονομίας, με τη βιομηχανία να συρρικνώνεται, όμως, πολύ λιγότερο από την υπόλοιπη οικονομία.** Έκτοτε, η βιομηχανική παραγωγή ανακάμπτει πολύ

Και ξανά προς τη δόξα τραβά...



Μεταβολή δείκτη βιομηχανικής παραγωγής και πραγματικού ΑΕΠ ανά απασχολούμενο

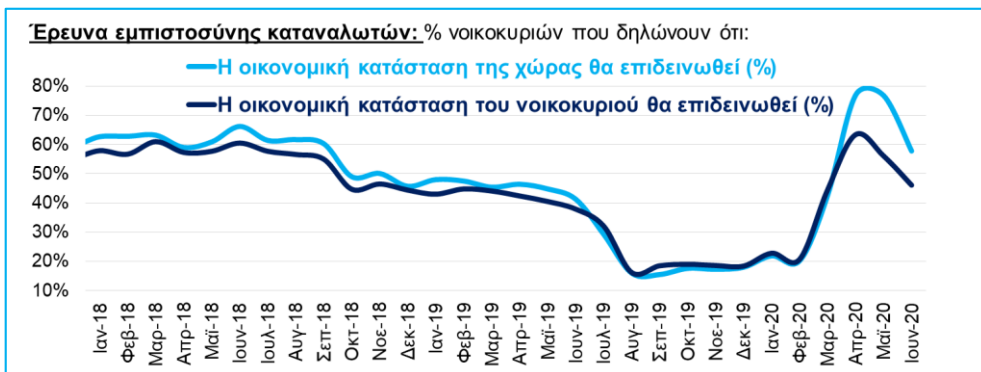
(OECD και AMECO, 2019, 2020 και 2021: Εαρινές Προβλέψεις Προβλέψεις ΕΕ)



(συνέχεια από 1^η σελ.)

ταχύτερα από την υπόλοιπη οικονομία, καθώς η μεταποίηση στρέφεται στις εξαγωγές μετά την καθίζηση της εγχώριας ζήτησης, με την εξαίρεση του τουρισμού. Ο τελευταίος ανακάμπτει ακόμη ταχύτερα, κάτω από ιδιόζουρες, όμως, γεωπολιτικές συνθήκες, που έδωσαν μια τεράστια ώθηση στις τουριστικές ροές από το εξωτερικό, ανεξαρτήτως της εγχώριας κρίσης και ύφεσης. Σημειώνεται, τέλος, ότι η **παραγωγή της μεταποίησης στην Ελλάδα ανακάμπτει με την ίδια ταχύτητα όπως στην ΕΕ-28 από το 2013 και μετά**. Παρόλα αυτά, δεν μπορεί να επανέλθει ταχύτερα στα προ κρίσης επίπεδα παραγωγής. Στο ξεκίνημα της 10ετίας του 2020, η χώρα μας πλήττεται, όπως όλος ο κόσμος, από την πανδημία του COVID-19, με καλύτερες, όμως, οικονομικές προοπτικές από ποτέ. Ακολουθούνται αναπτυξιακές πολιτικές, που υποστηρίζονται πλέον από σημαντικούς σε μέγεθος ευρωπαϊκούς πόρους, σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση που φαίνεται να θέλει να αντιμετωπίσει τα ελλείμματα παραγωγικότητας της Ευρώπης, με φιλόδοξες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ψηφιοποίηση της οικονομίας. Η ευκαιρία είναι μοναδική και πρέπει να την αξιοποιήσουμε. Στο πλαίσιο αυτό, η μείωση της υπερφορολόγησης της οικονομίας, σε συνδυασμό με την πλήρη ανάπτυξη ενός μεταρρυθμιστικού φιλοαναπτυξιακού, και φιλοεπενδυτικού πλαισίου, μπορεί να δώσει ώθηση στις επενδυτικές πρωτοβουλίες που είναι αναγκαίες για τον μετασχηματισμό του παραγωγικού προτύπου προς μια περισσότερο εξωστρεφή και δυναμική οικονομία, με ισχυρή συμμετοχή της βιομηχανίας.

- Οι επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού αποτυπώνονται στην αρνητική πορεία των περισσότερων δεικτών, ιδίως κατά τους μήνες της επιβολής των μέτρων περιορισμού, με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβλέπει ύφεση συνολικά το 2020 κατά -9% (αντί -9,7% σύμφωνα με προηγούμενες προβλέψεις της). Παρά τις αρνητικές τάσεις που καταγράφονται κυρίως το 2^ο τρίμηνο του 2020, υπάρχουν ορισμένα θετικά σημάδια. Το οικονομικό κλίμα επιδεινώθηκε οριακά τον Ιούνιο του 2020 (στις 87,6 μονάδες από 88,5 τον προηγούμενο μήνα), αλλά είναι σε υψηλότερο επίπεδο απ' ό,τι στην ΕΕ και την Ευρωζώνη. Την ίδια ώρα, η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώθηκε (στις -27,7 μονάδες από -33 μονάδες τον προηγούμενο μήνα), καθώς τα νοικοκυριά εμφανίζονται λιγότερο απαισιόδοξα για την εξέλιξη της οικονομικής τους κατάστασης και της γενικότερης κατάστασης της χώρας. Επίσης, ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών (PMI) στη μεταποίηση αν και παρέμεινε κάτω από το όριο των 50 μονάδων για 4^ο συνεχόμενο μήνα τον Ιούνιο του 2020, έχει πλέον καλύψει το μεγαλύτερο μέρος της απώλειας του Μαρτίου και Απριλίου 2020. Η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών εμφανίζει μείωση -3,3% κατά το διάστημα Ιαν – Μαΐου 2020. Παρόλα αυτά είναι σημαντικά ηπιότερη σε σύγκριση με την αντίστοιχη μείωση που καταγράφεται στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, με τον μέσο όρο στην ΕΕ να εμφανίζει υποχώρηση μεγαλύτερη από -10%. Ανάλογη είναι και η εικόνα στις εξαγωγές αγαθών πλην καυσίμων και πλοίων, οι οποίες παρά τη μεγάλη υποχώρηση του Μαΐου (-12,4%), συνολικά κατά το διάστημα Ιαν – Μαΐου καταγράφουν μείωση -0,9%, η οποία οφείλεται κυρίως στην πτώση των τιμών, καθώς σε όρους όγκου εμφανίζουν άνοδο +2,5%. Η επίπτωση του lockdown τον Απρίλιο του 2020 αποτυπώνεται και στην πτώση του όγκου λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων κατά -22,3% (-3% κατά το διάστημα Ιαν – Απρ 2020), με όλες τις κατηγορίες καταστημάτων να καταγράφουν έντονη μείωση, εκτός από τα μεγάλα καταστήματα τροφίμων (supermarkets), όπου ο όγκος λιανικών πωλήσεων αυξήθηκε κατά +6,2%. Την ίδια ώρα, ο κύκλος εργασιών του συνόλου των επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικό σύστημα βιβλίων ανήλθε σε €14,1 δισ., παρουσιάζοντας μείωση -32,2%, με τους κλάδους τεχνών και διασκέδασης (-93,3%), ξενοδοχείων και εστιατορίων (-85,5%) και μεταφοράς και αποθήκευσης (-48,6%) να εμφανίζουν τις μεγαλύτερες απώλειες. Επιπλέον, οι περιορισμοί στις διεθνείς μετακινήσεις είχαν ως αποτέλεσμα τον μηδενισμό του πλεονάσματος στο ταξιδιωτικό ισοζύγιο τον Απρίλιο του 2020, με τις αφίξεις και τις εισπράξεις να μειώνονται κατά -96,2% και -98,7% αντίστοιχα. Αναφορικά με την αγορά εργασίας, το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 15,5% τον Απρίλιο του 2020 από 17,5% τον Απρίλιο του 2019, με την μείωση που καταγράφεται στον αριθμό των ανέργων σε ετήσια βάση να κατευθύνεται κυρίως προς τους οικονομικά μη ενεργούς, καθώς η επιβολή του lockdown οδήγησε πολλούς στο να δηλώνουν μη διαθέσιμοι για εργασία άμεσα. Την ίδια ώρα, σύμφωνα με στοιχεία από την ΕΡΓΑΝΗ, το διάστημα Ιαν – Ιουν 2020 δημιουργήθηκαν περίπου 253 χιλ. λιγότερες θέσεις εργασίας σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα το 2019. Πάντως, τον Ιούνιο του 2020 οι καθαρές προσλήψεις ήταν περισσότερες κατά 6 χιλ. περίπου σε σύγκριση με τον Ιούνιο του 2019. Τέλος, οι αποπληθωριστικές πιέσεις που καταγράφονται κατά το 1ο εξάμηνο του 2020, οφείλονται κυρίως στην πτώση των διεθνών τιμών πετρελαίου, την ώρα που η μειωμένη ζήτηση και η αναβολή ή ματαίωση καταναλωτικών δαπανών συνέβαλε στην αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών (+€3,1 δισ. την περίοδο Μαρ – Μαΐου 2020).



Ποσοστό νοικοκυριών που δηλώνουν ότι η οικονομική τους κατάσταση ή/και η γενικότερη κατάσταση της χώρας θα επιδεινωθεί
(ΕΕ - DG ECFIN και IOBE, Ιουν 2020)



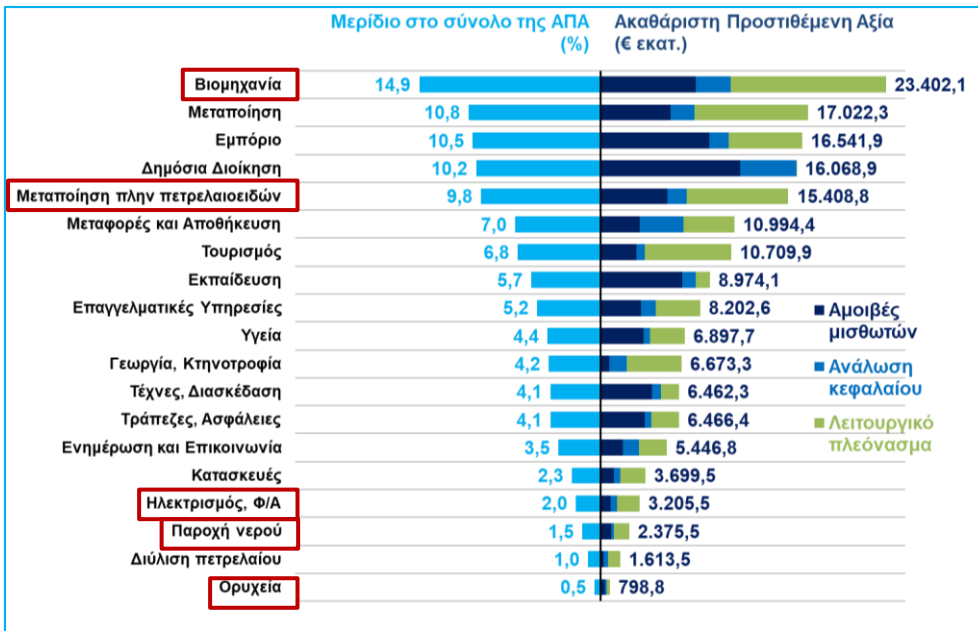
Το παραγωγικό πρότυπο της Ελλάδας

Από το 1961 και μετά, η ελληνική οικονομία υφίσταται διακυμάνσεις που σκιαγραφούν μια μακροχρόνια καθοδική πορεία (Διαγραμμα 1^{ης} σελίδας). Η 20ετία μέχρι το 1981, ήταν περίοδος σχετικά υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και αύξησης της παραγωγικότητας. Ακολουθεί μια 10ετία στασιμότητας. Η Ελλάδα εντάσσεται το 1981 στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, πρόδρομο της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης, και αρχίζουν να ρέουν οι κοινοτικοί πόροι. Το ελληνικό πολιτικό σύστημα, όμως, έδειξε αδυναμία να αξιοποιήσει τις σχετικές ευκαιρίες, αλλά και να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις στο ελληνικό παραγωγικό πρότυπο, καθώς αρχίζει να απελευθερώνεται η οικονομία. Το όλο σκηνικό ανασυντάσσεται το 1992, με την έλευση της Ενιαίας Αγοράς και της Συνθήκης του Μάαστριχτ, και ακολουθεί μια περίοδος σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας, με την προοπτική εισδοχής στη Ζώνη του Ευρώ. Η χώρα εντάσσεται το 2001 στο Ευρώ. Ακολουθεί μια περίοδος σχετικής ευημερίας, με υψηλό δανεισμό, όμως, που καταλήγει στο τέλος της δεκαετίας σε κρίση δημοσίου χρέους, διάσωση από τους εταίρους, και σταθεροποίηση με εξαιρετικά υψηλή ύφεση σχεδόν μέχρι πρόσφατα (2018), για να αντισταθμισθούν οι υπερβολές της περασμένης δεκαετίας και να αποκατασταθεί η βιωσιμότητα του χρέους. Στο κείμενο που ακολουθεί, αναλύεται το υπάρχον παραγωγικό πρότυπο που εγκλωβίζει τη χώρα σε αναπτυξιακή μετριότητα, ώστε να καταδειχθεί η ανάγκη αλλαγής του.

Στο ξεκίνημα της 10ετίας του 2020, η χώρα μας πλήττεται, όπως όλος ο κόσμος, από την πανδημία του COVID-19, με καλύτερες, όμως, οικονομικές προοπτικές από ποτέ. Ακολουθούνται αναπτυξιακές πολιτικές, που υποστηρίζονται πλέον από σημαντικούς σε μέγεθος ευρωπαϊκούς πόρους, σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση που φαίνεται να θέλει να

αντιμετωπίσει τα ελλείμματα παραγωγικότητας της Ευρώπης, με φιλόδοξες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ψηφιοποίηση της οικονομίας. Η ευκαιρία είναι μοναδική και κάνει ακόμη πιο επείγουσα την ανάγκη αλλαγής του παραγωγικού προτύπου προς μια πιο εξωστρεφή και παραγωγική οικονομία, με αύξηση της συμμετοχής της βιομηχανίας στην οικονομία.

Στο ξεκίνημα της 10ετίας του 2020, η χώρα μας πλήττεται, όπως όλος ο κόσμος, από την πανδημία του COVID-19, με καλύτερες, όμως, οικονομικές προοπτικές από ποτέ. Ακολουθούνται αναπτυξιακές πολιτικές, που υποστηρίζονται πλέον από σημαντικούς σε μέγεθος ευρωπαϊκούς πόρους, σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση που φαίνεται να θέλει να αντιμετωπίσει τα ελλείμματα παραγωγικότητας της Ευρώπης, με φιλόδοξες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ψηφιοποίηση της οικονομίας. Η ευκαιρία είναι μοναδική και κάνει ακόμη πιο επείγουσα την ανάγκη αλλαγής του παραγωγικού προτύπου προς μια πιο εξωστρεφή και παραγωγική οικονομία, με αύξηση της συμμετοχής της βιομηχανίας στην οικονομία.



Δ01: Σύνθεση ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας κατά κλάδο, τρέχουσες τιμές 2017 – Σύνολο οικονομίας (Eurostat, National Accounts, 2017)

Σημ.: Στο λειτουργικό πλεόνασμα περιλαμβάνονται και οι φόροι μείον επιδοτήσεις επί της παραγωγής.

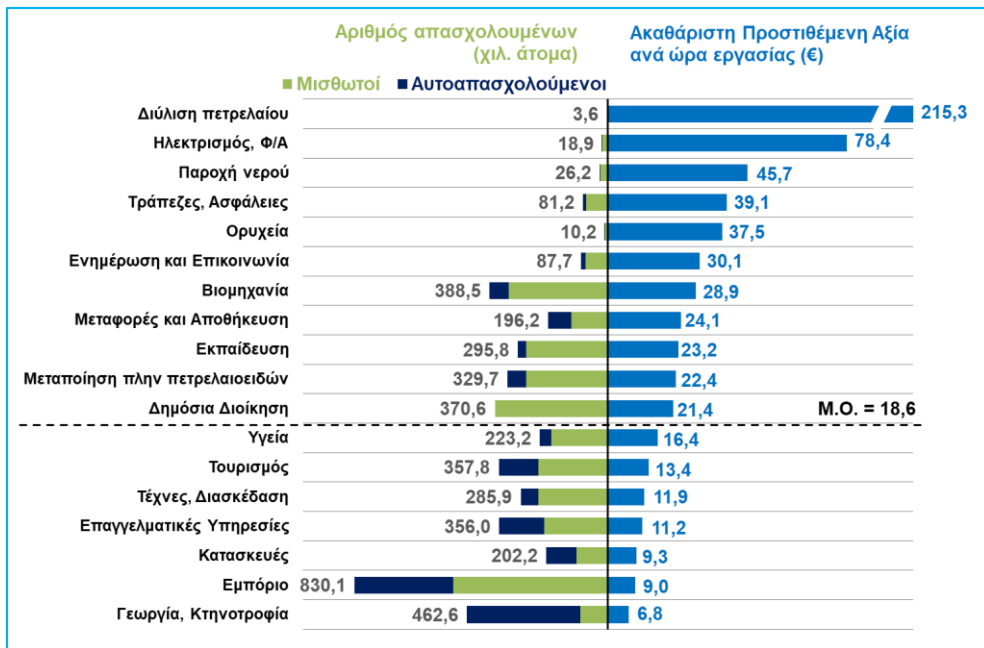


Δ02: Σύνθεση ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας κατά κλάδο, τρέχουσες τιμές 2017 - Μεταποίηση (Eurostat, National Accounts, 2017)

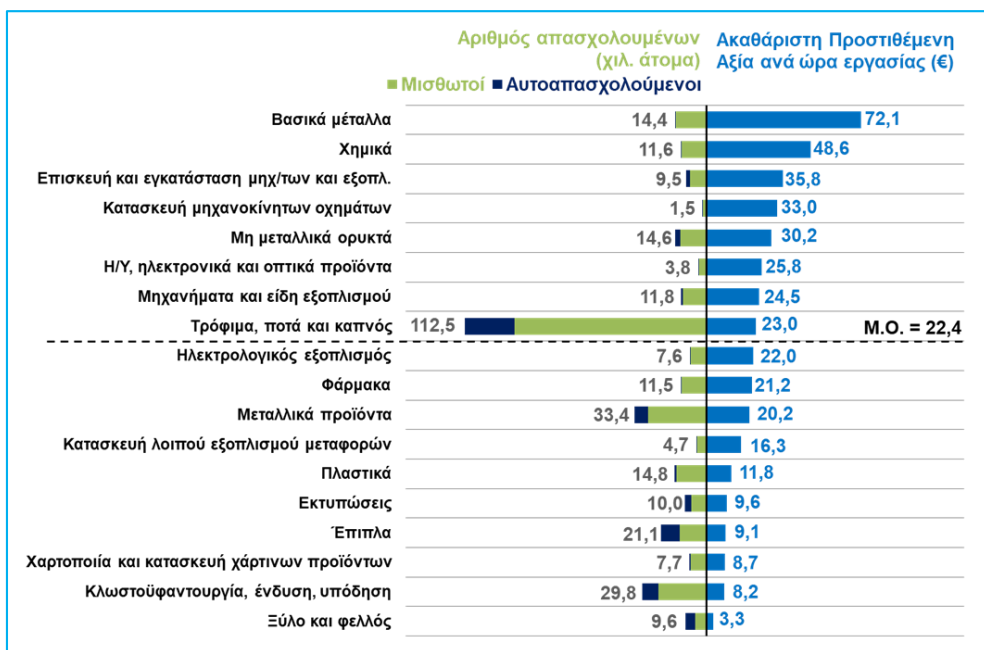
Σημ.: Στο λειτουργικό πλεόνασμα περιλαμβάνονται και οι φόροι μείον επιδοτήσεις επί της παραγωγής.

Το παραγωγικό πρότυπο της Ελλάδος παρουσιάζεται σε διαγράμματα, όπου παρατίθενται στοιχεία 2017 (τελευταία διαθέσιμα) σε τρέχουσες τιμές ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, για τη συμμετοχή κάθε κλάδου στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) και την ανάλυση της τελευταίας σε αμοιβές μισθωτής εργασίας, λειτουργικό πλεόνασμα (επιχειρηματικά κέρδη και αμοιβές αυτοαπασχολούμενων) και ανάλωση κεφαλαίου (αποσβέσεις) (Δ01). Παρατίθενται, επίσης, στοιχεία ανά κλάδο για την ΑΠΑ ανά ώρα απασχόλησης (παραγωγικότητα) (Δ03), το

κόστος μισθωτής εργασίας ανά ώρα (Δ06), καθώς και το λειτουργικό πλεόνασμα ανά ώρα (Δ08). Η ίδια ως ανωτέρω ανάλυση παρουσιάζεται για όλους τους υποκλάδους της μεταποίησης χωρίς πετρελαιοειδή (Δ02, Δ04, Δ07, Δ09). Σημειώνεται ότι υπάρχουν και στοιχεία 2019 (Δ05), χωρίς, όμως, την αναλυτική παρουσίαση κλάδων της οικονομίας και χωρίς την ανάλυση των κλάδων της μεταποίησης, που υπάρχει μόνο για το 2017. Τα στοιχεία αυτά δεν αλλάζουν τα γενικότερα συμπεράσματα.



Δ03: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά ώρα εργασίας και αριθμός απασχολούμενων κατά κλάδο, τρέχουσες τιμές 2017 – Σύνολο οικονομίας (Eurostat, National Accounts, 2017)

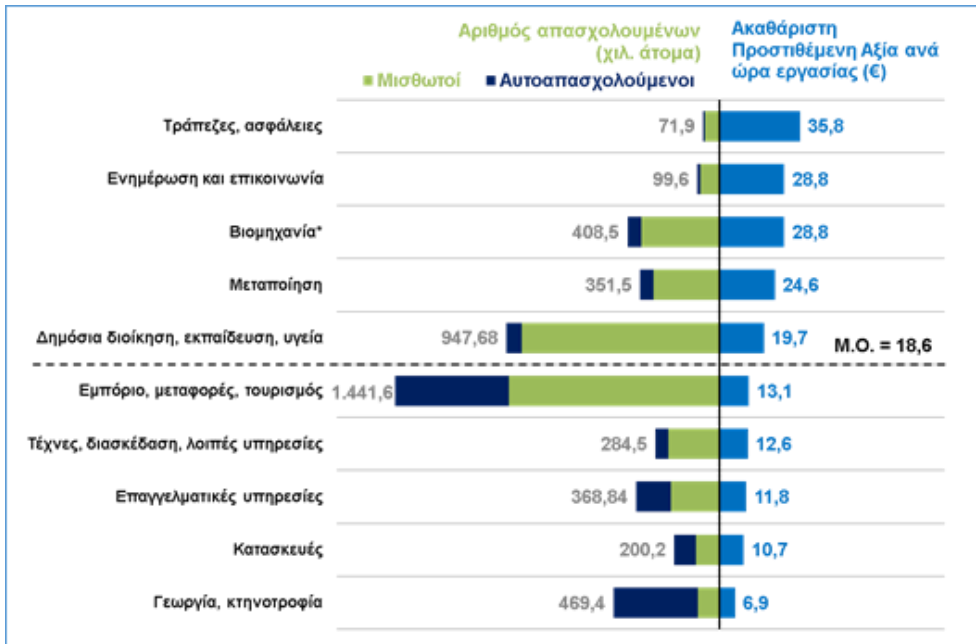


Δ04: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά ώρα εργασίας και αριθμός απασχολούμενων κατά κλάδο, τρέχουσες τιμές 2017 - Μεταποίηση (Eurostat, National Accounts, 2017)

Η εικόνα που προκύπτει έχει ως εξής:

- Οι απασχολούμενοι** στην οικονομία το 2019 ανέρχονται σε 4.301 χιλ., εκ των οποίων το 69% είναι **μισθωτοί** και το υπόλοιπο 31% **αυτοαπασχολούμενοι**. Από αυτούς, οι 948 χιλ. εργάζονται στη δημόσια διοίκηση, την υγεία και την εκπαίδευση, με τους 2 τελευταίους κλάδους να απασχολούν εργαζόμενους και στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Τα αντίστοιχα μεγέθη το 2017, ήταν 4.146 χιλ. εκ των οποίων το 67%

μισθωτοί και το 33% αυτοαπασχολούμενοι. Οι εργαζόμενοι στη δημόσια διοίκηση, υγεία και εκπαίδευση ανέρχονταν σε 890 χιλ., έχοντας αυξηθεί κατά 58 χιλ. μεταξύ 2017-2019. Με την εξαίρεση της δημόσιας διοίκησης, της εκπαίδευσης και της υγείας (βλ. κατωτέρω), ο αμιγώς ιδιωτικός τομέας (που περιλαμβάνει και δίκτυα υπό τον έλεγχο του κράτους προς ιδιωτικοποίηση) απασχολεί το 78,5% των εργαζομένων.



Δ05: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά ώρα εργασίας και αριθμός απασχολούμενων, τρέχουσες τιμές 2019 (Eurostat, National Accounts, 2019)

* Περιλαμβάνονται οι κλάδοι Ορυχείων, Λατομείων, Μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών, Διύλισης πετρελαίου, Ηλεκτρισμού και Φ/Α και Παροχής νερού (κλάδοι Β-Ε της ταξινόμησης Nace Rev.2).

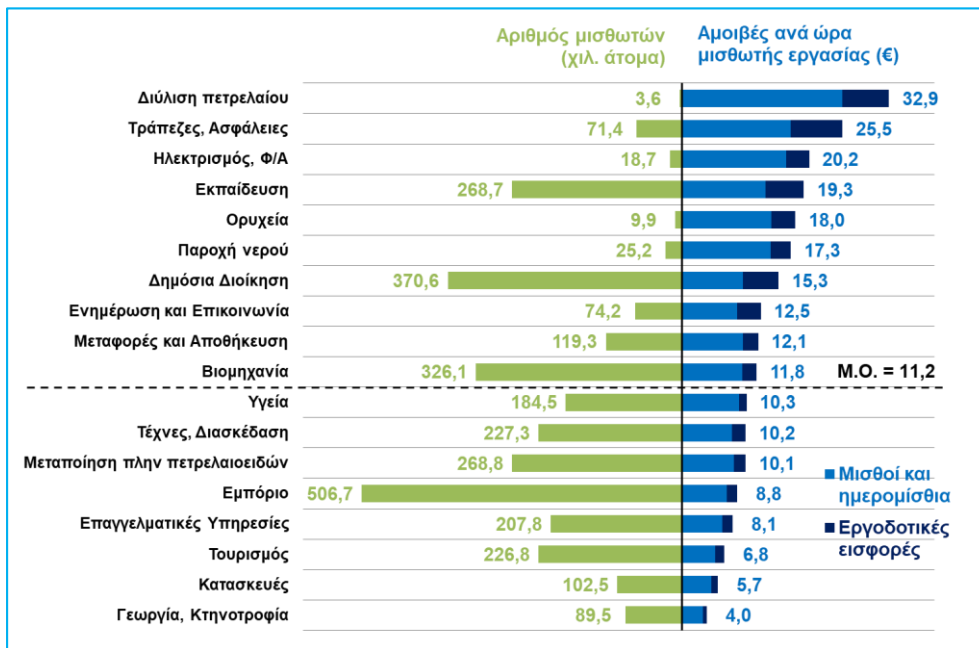
2) Το 77% των απασχολούμενων στον ιδιωτικό τομέα (ή το 60,5% του συνόλου) εργάζεται σε **κλάδους κατά κανόνα έντασης εργασίας** με χαμηλότερη ΑΠΑ ανά ώρα απασχόλησης του μέσου όρου της οικονομίας (€18,6). Η συγκέντρωση της απασχόλησης σε κλάδους χαμηλής παραγωγικότητας αποτυπώνει τη σχετική ανεπάρκεια ανάπτυξης των πιο εξωστρεφών, δυναμικών και καινοτόμων κλάδων της ελληνικής οικονομίας. Οι κλάδοι χαμηλής παραγωγικότητας (τουρισμός, κατασκευές, επαγγελματικές υπηρεσίες ή ελεύθεροι επαγγελματίες, εμπόριο, γεωργία) απαρτίζονται συνήθως από μικρές κατά κανόνα επιχειρήσεις, ενώ είναι ταυτόχρονα χαμηλής τεχνολογικής έντασης και χρησιμοποιούν δεξιότητες χαμηλού επιπέδου κατάρτισης, με εκτεταμένη χρήση συμβάσεων εργασίας εποχιακής ή μερικής απασχόλησης. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες, το εμπόριο και η γεωργία είναι οι κλάδοι με τη χαμηλότερη παραγωγικότητα στην οικονομία, με τους ελεύθερους επαγγελματίες και το εμπόριο μάλιστα να έχουν σχεδόν διπλάσια παραγωγικότητα από εκείνη της γεωργίας. Τέλος, ο τουρισμός έχει την υψηλότερη παραγωγικότητα ανάμεσα στους λοιπούς κλάδους έντασης εργασίας.

3) Το υπόλοιπο 23% των απασχολούμενων στον ιδιωτικό τομέα (ή το 18,2% του συνόλου) εργάζονται σε **κλάδους κατά κανόνα έντασης κεφαλαίου**, με υψηλότερη παραγωγικότητα του μέσου όρου, όπως η ενέργεια (ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο, διύλιση πετρελαίου), το νερό, τα ορυχεία, η ενημέρωση και η επικοινωνία-τηλεπικοινωνίες και πληροφορική-, οι μεταφορές και η αποθήκευση, και, τέλος, η μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών. Σημειώνεται ότι η ενέργεια, το νερό, τα ορυχεία και η μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών απαρτίζουν τον κλάδο της βιομηχανίας. Οι επιχειρήσεις των κλάδων αυτών είναι κατά κανόνα μεγαλύτερες σε μέγεθος και καλύτερα οργανωμένες, χρησιμοποιούν νόμιμη μισθωτή απασχόληση με συμβάσεις ως επί το πλείστον μόνιμης και πλήρους απασχόλησης, με καλύτερες συνθήκες απασχόλησης και υψηλότερους μισθούς, έχουν υψηλότερη κερδοφορία, και δυνατότητα τιμολογιακής διαφοροποίησης, καθώς προσφέρουν εξειδικευμένα προϊόντα. Οι κλάδοι με υψηλή συγκέντρωση, πάντως, που ήταν κατά το παρελθόν κρατικά μονοπώλια, και κυρίως τα δίκτυα, διανύουν τα τελευταία χρόνια μια πορεία απελευθέρωσης με πολλούς ιδιωτικούς φορείς να

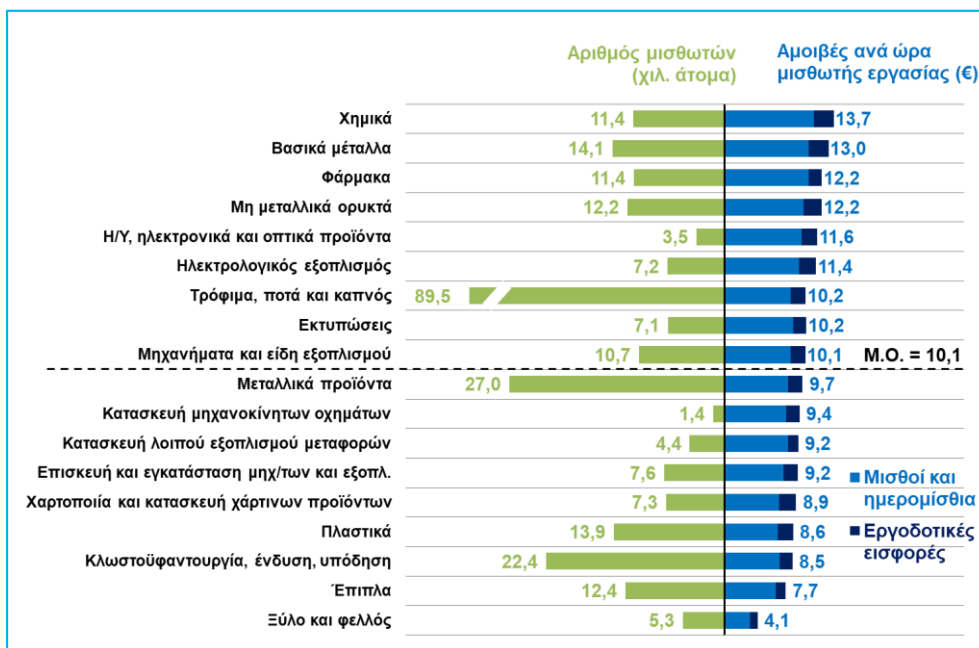


εισέρχονται στην αγορά, σε μια συνεχιζόμενη

προσπάθεια αποκρατικοποίησης της οικονομίας.



Δ06: Αμοιβές ανά ώρα μισθωτής εργασίας και αριθμός μισθωτών κατά κλάδο, τρέχουσες τιμές 2017 – Σύνολο οικονομίας (Eurostat, National Accounts, 2017)



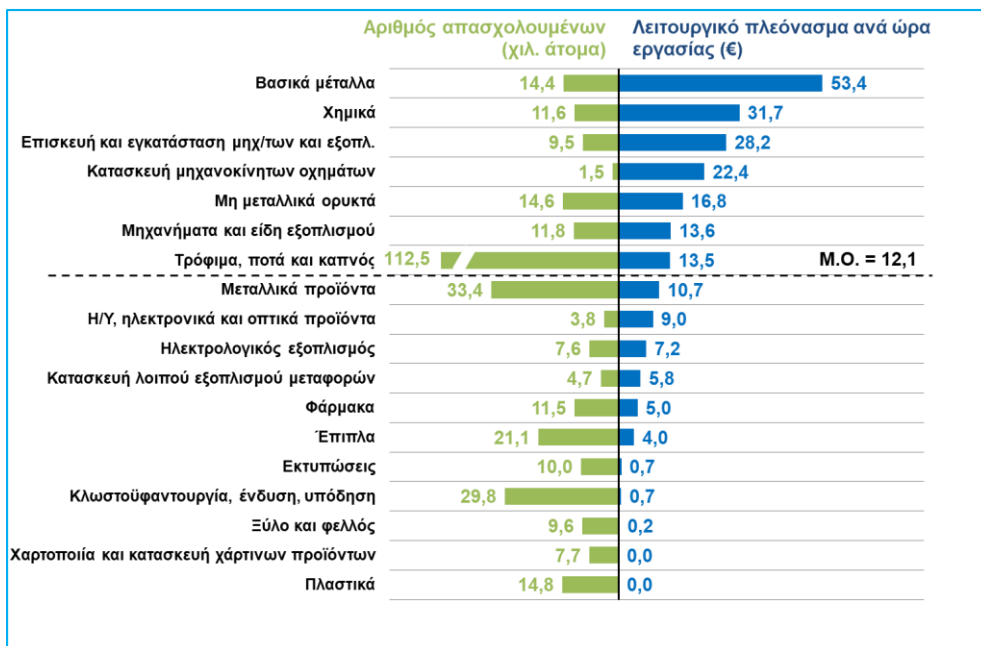
Δ07: Αμοιβές ανά ώρα μισθωτής εργασίας και αριθμός μισθωτών κατά κλάδο, τρέχουσες τιμές 2017 - Μεταποίηση (Eurostat, National Accounts, 2017)

4) Ένα μεγάλο μέρος της απασχόλησης στους **κλάδους υψηλότερης παραγωγικότητας** συγκεντρώνεται στη **βιομηχανία** (11,9% του ιδιωτικού τομέα και 9,4% του συνόλου της απασχόλησης). Στα διαγράμματα **Δ02**, **Δ04**, **Δ07**, **Δ09**, παρατίθενται στοιχεία για τους επιμέρους κλάδους της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών. Τα τρόφιμα, ποτά και καπνός είναι ο μεγαλύτερος κλάδος, καθώς απασχολεί το 34% περίπου του συνόλου των εργαζομένων στη μεταποίηση πλην

πετρελαιοειδών και παράγει το 36% της ΑΓΠ της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών, με παραγωγικότητα άνω του μέσου όρου. Οι κλάδοι με την υψηλότερη παραγωγικότητα (ΑΓΠ ανά ώρα εργασίας) είναι τα βασικά μέταλλα και τα χημικά. Αντιστοίχως οι κλάδοι με τη χαμηλότερη παραγωγικότητα είναι το ξύλο και ο φελλός, και, η κλωστοϋφαντουργία, ένδυση και υπόδηση, με την παραγωγικότητα τους να είναι περίπου ίση ή χαμηλότερη εκείνης του εμπορίου. Επίσης, η μέση



Δ08: Λειτουργικό πλεόνασμα ανά ώρα εργασίας και αριθμός απασχολούμενων κατά κλάδο, τρέχουσες τιμές 2017 – Σύνολο οικονομίας (Eurostat, National Accounts, 2017)

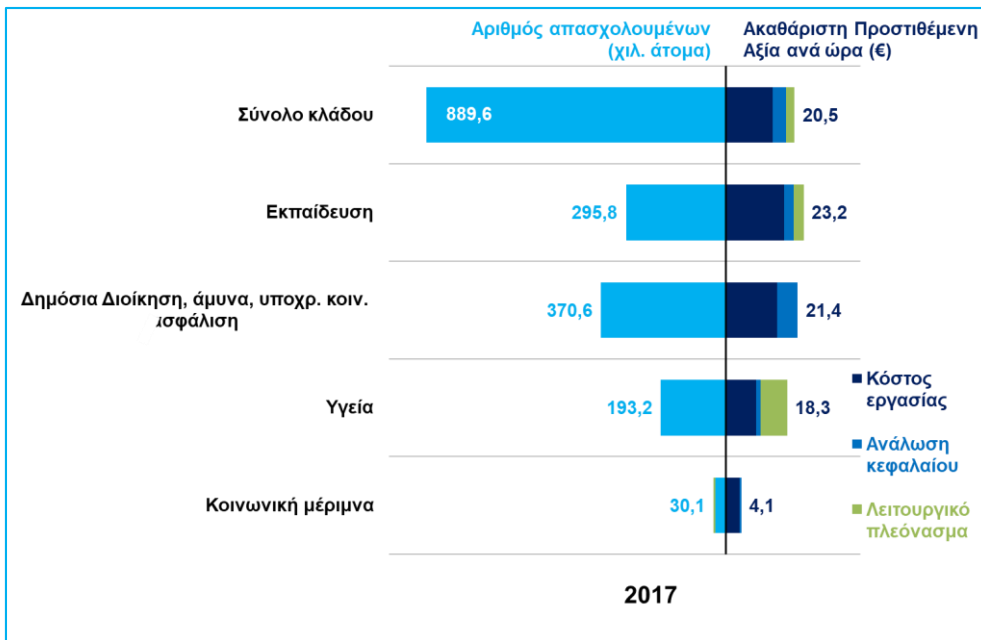


Δ09: Λειτουργικό πλεόνασμα ανά ώρα εργασίας και αριθμός απασχολούμενων κατά κλάδο, τρέχουσες τιμές 2017 – Μεταποίηση (Eurostat, National Accounts, 2017)

παραγωγικότητα της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών (€22,4) είναι υψηλότερη (σχεδόν διπλάσια) εκείνης του τουρισμού (€13,4).

- 5) Τέλος, η **δημόσια διοίκηση, άμυνα, κοινωνική ασφάλιση** (αποκλειστικά δημόσιο), μαζί με την **εκπαίδευση** και την **υγεία/κοινωνική μέριμνα** (με τον ιδιωτικό τομέα σε μειοψηφία), απασχολεί 1 στους 5 (21,5%) εργαζόμενους στην οικονομία, με παραγωγικότητα σε επίπεδο κάπου ανάμεσα σε τουρισμό και μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών. Σημειώνεται ότι το αποκλειστικά δημόσιο (ως

ανωτέρω) εμφανίζει υψηλότερη παραγωγικότητα από τη μέση παραγωγικότητα της οικονομίας και λίγο πιο κάτω από τη μέση παραγωγικότητα της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών. Αυτό οφείλεται, αφενός στους υψηλότερους μισθούς που καθορίζονται διοικητικά και αφετέρου στις υψηλότερες τεκμαρτές εργοδοτικές εισφορές, το ύψος των οποίων υπολογίζεται βάσει της διαφοράς των τρεχουσών ασφαλιστικών εισφορών και της μελλοντικής σύνταξης που θα λάβουν οι εργαζόμενοι. Επίσης, η εκπαίδευση



Δ10: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά ώρα και αριθμός απασχολούμενων στη δημόσια διοίκηση, εκπαίδευση και υγεία
(Eurostat, National Accounts, 2017)

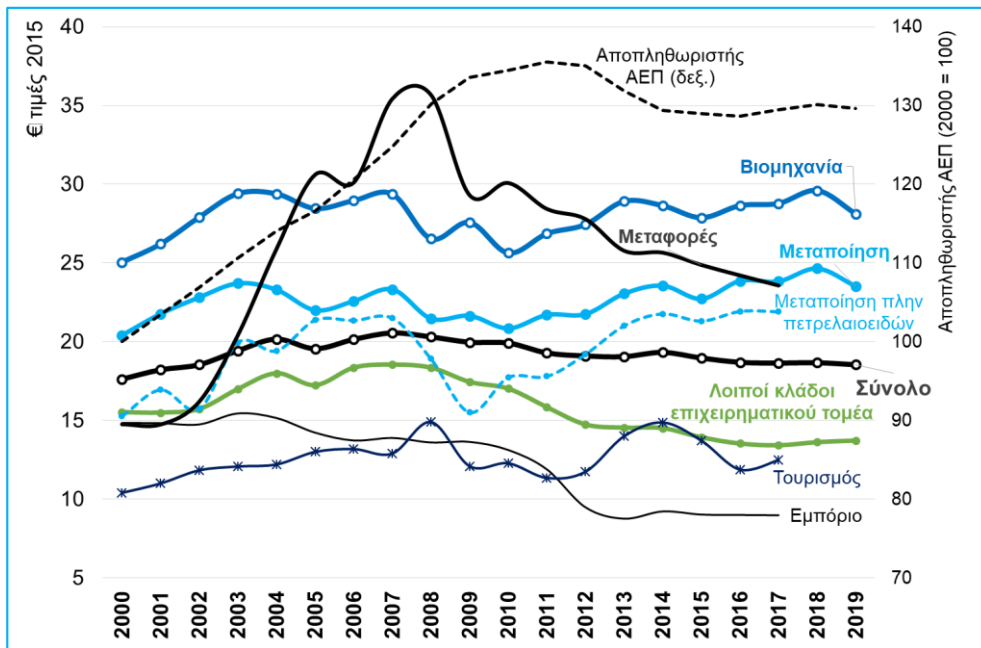
καταγράφει υψηλότερη παραγωγικότητα από τη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών, ενώ υγεία/κοινωνική μέριμνα, αν και σε υψηλότερο επίπεδο, προσεγγίζει τα χαμηλότερα επίπεδα παραγωγικότητας του τουρισμού.

Όσον αφορά στις **αμοιβές των μισθωτών**, οι κλάδοι με την υψηλότερη παραγωγικότητα έχουν και τις υψηλότερες αμοιβές, καθώς χρησιμοποιούν και πιο προηγμένες δεξιότητες. Περιλαμβανομένων και των εργοδοτικών εισφορών, το μέσο ωρομίσθιο στην οικονομία είναι €11,2, με τις αμοιβές στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών να διαμορφώνεται σε €10,1, στο εμπόριο σε €8,8, στους ελεύθερους επαγγελματίες σε €8,1, στον τουρισμό σε €6,8, στις κατασκευές σε €5,7 και στη γεωργία/κτηνοτροφία σε €4. Από την άλλη μεριά, οι αμοιβές στη δημόσια διοίκηση διαμορφώνονται σε €15,3, ενώ στην εκπαίδευση και την υγεία/κοινωνική μέριμνα σε €19,3 και €10,3 αντιστοίχως (Δ06 και Δ07).

Όσον αφορά στο **λειτουργικό πλεόνασμα (επιχειρηματικά κέρδη και αμοιβές αυτοαπασχολούμενων)** ανά ώρα εργασίας, ο μέσος όρος στην οικονομία ανέρχεται σε €7,6, με το λειτουργικό πλεόνασμα στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών να διαμορφώνεται σε €12,1 έναντι €8,8 στον τουρισμό, €5 στους ελεύθερους

επαγγελματίες και €3,3 στο εμπόριο (Δ08). Στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών, τα σκήπτρα στον τομέα αυτό κατέχουν τα βασικά μέταλλα και τα χημικά, με τον κλάδο των τροφίμων να κατατάσσεται πάνω από το μέσο όρο, ενώ υπάρχουν και κλάδοι με πολύ χαμηλό λειτουργικό πλεόνασμα ανά ώρα εργασίας (Δ09).

Ένα μεγάλο μέρος της απασχόλησης στους κλάδους υψηλότερης παραγωγικότητας συγκεντρώνεται στη βιομηχανία (11,9% του ιδιωτικού τομέα και 9,4% του συνόλου της απασχόλησης). Τα τρόφιμα, ποτά και καπνός είναι ο μεγαλύτερος κλάδος, καθώς απασχολεί το 34% περίπου του συνόλου των εργαζομένων στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών και παράγει το 36% της ΑΠΑ της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών, με παραγωγικότητα άνω του μέσου όρου.



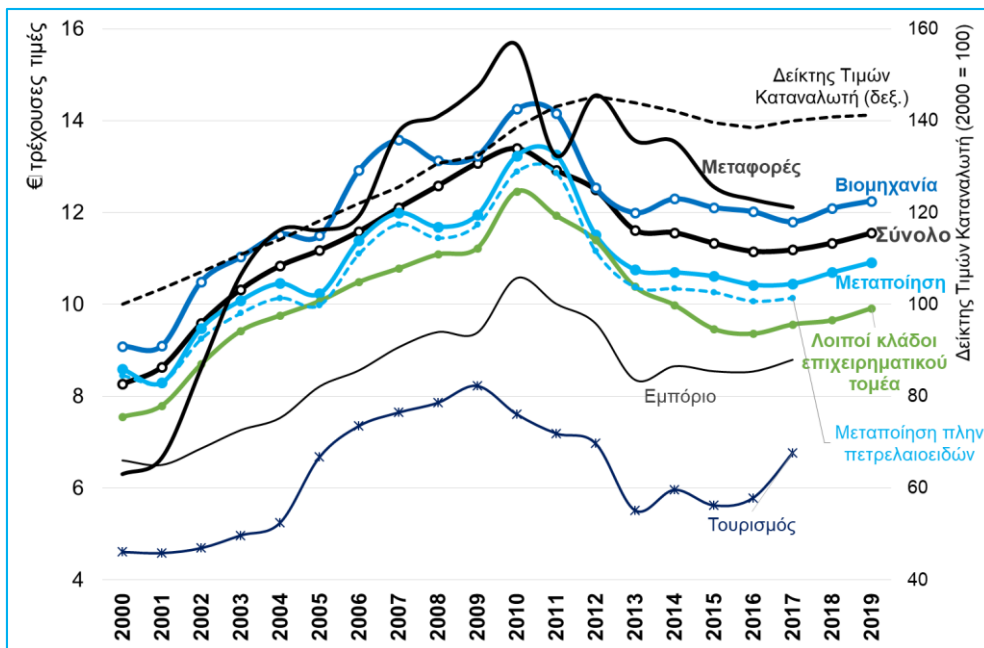
Δ11: Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά ώρα εργασίας, σταθερές τιμές 2015
(Eurostat, National Accounts, 2019)

Σημ.: Στη Βιομηχανία περιλαμβάνονται οι κλάδοι Ορυχείων, Λατομείων, Μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών, Διύλισης πετρελαίου, Ηλεκτρισμού και Φ/Α και Παροχής νερού (κλάδοι Β-Ε της ταξινόμησης Nace Rev.2). Στους λοιπούς κλάδους επιχειρηματικού τομέα περιλαμβάνονται όλοι οι κλάδοι εκτός Γεωργίας, Βιομηχανίας, Αγοράς ακινήτων, Δημόσιας Διοίκησης, Εκπαίδευσης, Υγείας, Τεχνών και Διασκέδασης (δηλαδή περιλαμβάνονται οι κλάδοι F-K και M-N της ταξινόμησης Nace Rev.2).

Όσον αφορά στη **διαχρονική εξέλιξη της παραγωγικότητας σε σταθερές τιμές 2015**, στο διάγραμμα **Δ11** παρατίθενται συγκριτικά στοιχεία από το 2000 μέχρι το 2017 ή 2019, για μεγάλες κατηγορίες κλάδων. Τέτοιοι είναι η μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών, η μεταποίηση (που περιλαμβάνει επιπρόσθετως και τη διύλιση πετρελαίου), η βιομηχανία (που περιλαμβάνει τη μεταποίηση, τα ορυχεία, τον ηλεκτρισμό και Φ/Α και την παροχή νερού), ο τουρισμός, το εμπόριο, οι μεταφορές και η αποθήκευση, καθώς και συγκεντρωτικά οι λοιποί κλάδοι του επιχειρηματικού τομέα (δηλαδή το σύνολο εκτός γεωργίας, βιομηχανίας, δημόσιας διοίκησης, εκπαίδευσης και υγείας, καθώς και τεχνών και διασκέδασης) και το σύνολο της οικονομίας. Στο σύνολο της οικονομίας, η παραγωγικότητα αυξανόταν μέχρι το 2007 και έκτοτε βρίσκεται σε συνεχή ελαφρώς πτωτική πορεία μέχρι το 2019. Η μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών εμφανίζει μια σημαντική κάμψη στην παγκόσμια ύφεση του 2009, και έκτοτε ανακάμπτει συνεχώς, έχοντας επανέλθει στα προ κρίσης επίπεδα, αν και το 2019 εμφανίζεται μια μικρή κάμψη στη βιομηχανία και τη μεταποίηση (ως σύνολο). Συνεπώς, διαχρονικά, οι βιομηχανικές δραστηριότητες εν γένει

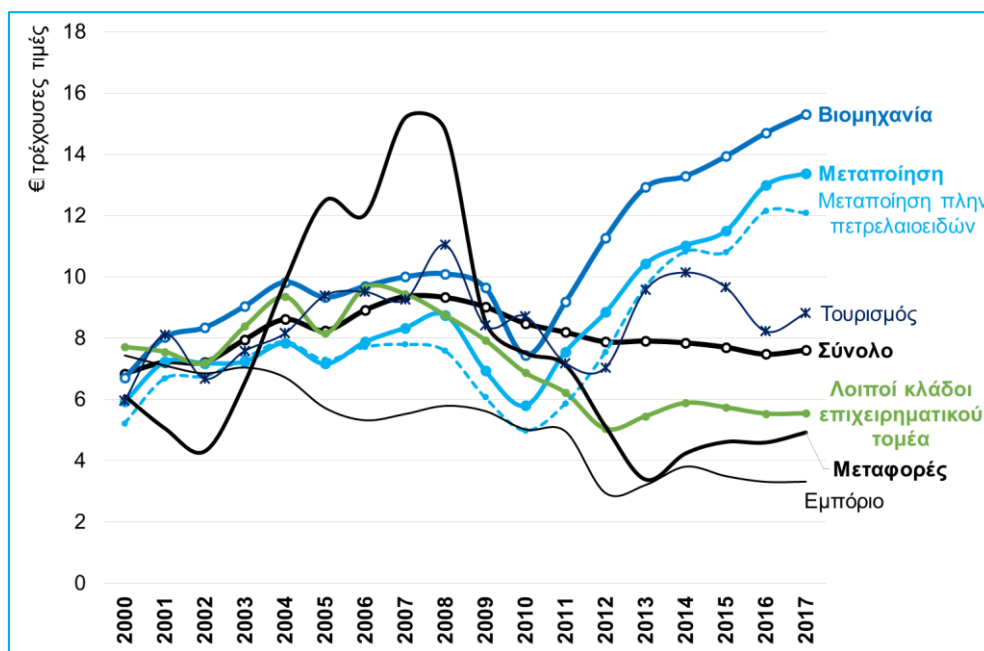
έχουν ανακάμψει πλήρως και βρίσκονται σε ανοδική φάση.

Η μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών εμφανίζει μια σημαντική κάμψη στην παγκόσμια ύφεση του 2009, και έκτοτε ανακάμπτει συνεχώς, έχοντας επανέλθει στα προ κρίσης επίπεδα, αν και το 2019 εμφανίζεται μια μικρή κάμψη στη βιομηχανία και τη μεταποίηση (ως σύνολο). Συνεπώς, διαχρονικά, οι βιομηχανικές δραστηριότητες εν γένει έχουν ανακάμψει πλήρως και βρίσκονται σε ανοδική φάση.



Δ12: Αμοιβές μισθωτών (περιλαμβανομένων εργοδοτικών εισφορών) ανά ώρα εργασίας, τρέχουσες τιμές (Eurostat, National Accounts, 2019)

Σημ.: Στη Βιομηχανία περιλαμβάνονται οι κλάδοι Ορυχείων, Λατομείων, Μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών, Διύλισης πετρελαίου, Ηλεκτρισμού και Φ/Α και Παροχής νερού (κλάδοι Β-Ε της ταξινόμησης Nace Rev.2). Στους λοιπούς κλάδους επιχειρηματικού τομέα περιλαμβάνονται όλοι οι κλάδοι εκτός Γεωργίας, Βιομηχανίας, Αγοράς ακινήτων, Δημόσιας Διοίκησης, Εκπαίδευσης, Υγείας, Τεχνών και Διάσκευσης (δηλαδή περιλαμβάνονται οι κλάδοι F-K και M-N της ταξινόμησης Nace Rev.2).



Δ13: Καθαρό λειτουργικό πλεόνασμα (κέρδη) ανά ώρα εργασίας, τρέχουσες τιμές (Eurostat, National Accounts, 2017)

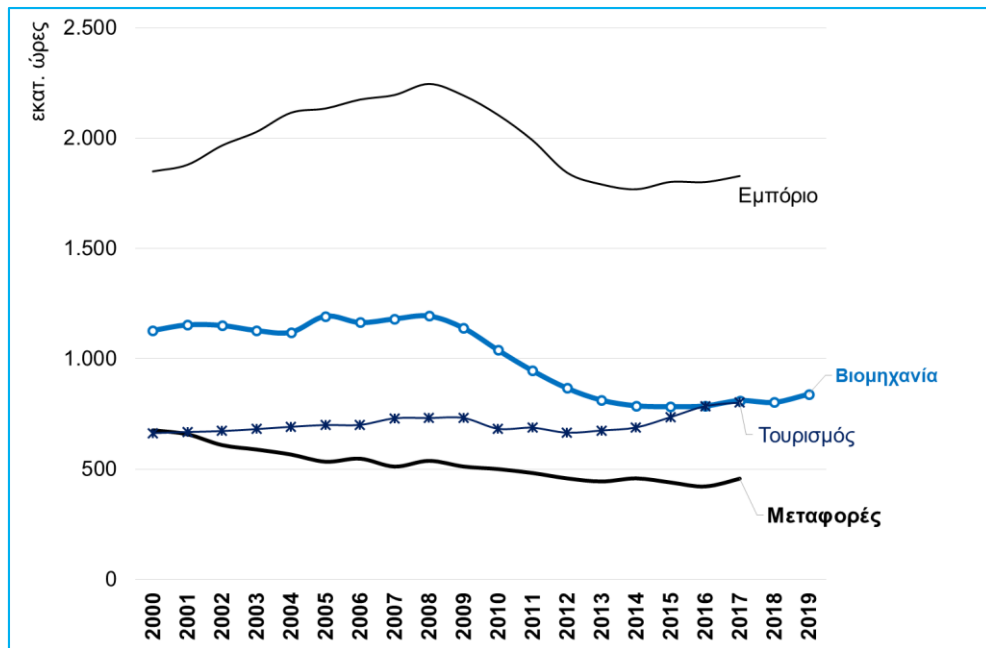
Η κατάσταση, όμως, στο σύνολο της οικονομίας είναι καθοδική. Το εμπόριο έχει υποστεί καταποντισμό στην 10ετή κρίση, και έχει σταθεροποιηθεί (το 2017) στα χαμηλά του 2013-2014. Οι μεταφορές και η αποθήκευση βρίσκονται σε συνεχή πτωτική πορεία μέχρι το 2017. Ο τουρισμός ανακάμπτει από το 2012 και μετά, λόγω της τεράστιας αύξησης των τουριστικών ροών (λόγω γεωπολιτικών, κυρίως, παραγόντων), επιστρέφει στα προ κρίσης επίπεδα το 2014, και έκτοτε οπισθοχωρεί από τα υψηλά επίπεδα,

αν και το 2017 βρίσκεται σε ανώτερο επίπεδο από τα χαμηλά του 2011. Οι λοιποί κλάδοι του επιχειρηματικού τομέα έχουν αρχίσει να ανακάμπτουν ελαφρώς από το 2017 και μετά. Αν και τα χειρότερα φαίνεται να είναι πίσω μας, και παρόλο που οι βιομηχανικές δραστηριότητες έχουν καλύψει τη διαφορά παραγωγικότητας σε σχέση με τα επίπεδα στην παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2007-2009, η συνολική οικονομία κινείται με εξαιρετική βραδύτητα όσον αφορά στην εξέλιξη της



παραγωγικότητας, που αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό την ένδεια επενδύσεων.

Στο διάγραμμα **Δ14** παρατίθενται **στοιχεία απασχόλησης σε ώρες εργασίας κατά κλάδο**, με τον τουρισμό να αυξάνει ταχύτερα την απασχόληση

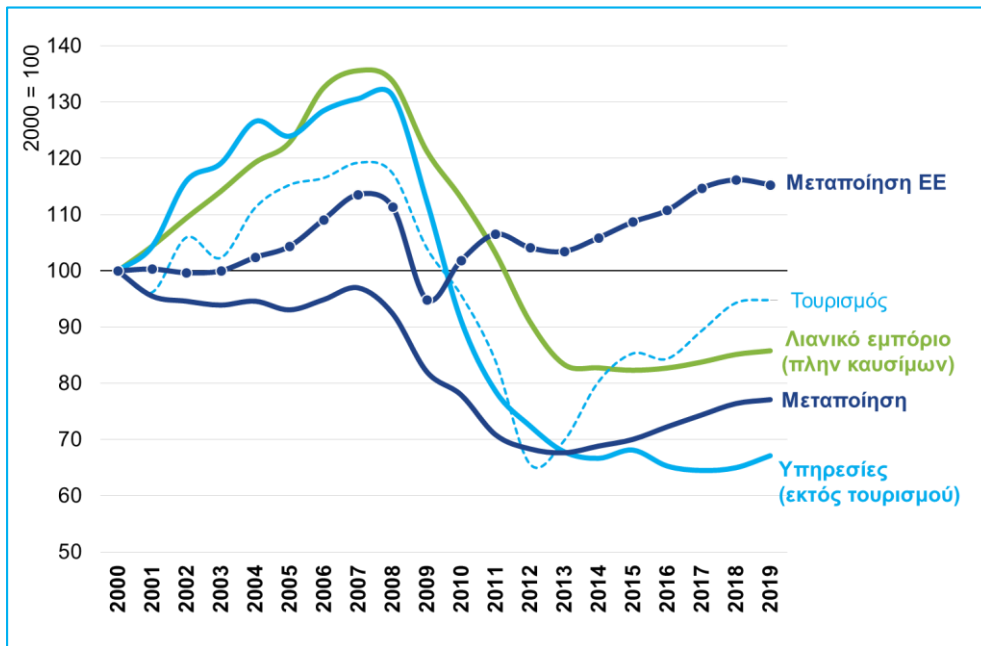


Δ14: Ώρες εργασίας (Eurostat, National Accounts, 2019)

Όσον αφορά στη **διαχρονική εξέλιξη στις αμοιβές και τα λειτουργικά πλεονάσματα**, στοιχεία υπάρχουν μόνο σε τρέχουσες τιμές. Στα διαγράμματα **Δ12** και **Δ13** παρατίθενται οι σχετικές εξελίξεις. Όσον αφορά στις αμοιβές μισθωτών (περιλαμβανομένων των εργοδοτικών εισφορών) ανά ώρα εργασίας, οι μισθοί σε όλους τους κλάδους φαίνονται να αυξάνουν με τον ίδιο περίπου ρυθμό που αυξάνει ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή από το 2000 μέχρι το 2010. Έκτοτε, λόγω της μεγάλης κρίσης και ύφεσης, τα επίπεδα μισθών αποκλιμακώνονται, τουλάχιστον μέχρι το 2013-2014, που με τον πληθωρισμό σε σχεδόν μηδενικά επίπεδα, καταγράφουν μεγάλη πτώση σε πραγματικούς όρους. Έκτοτε, οι μισθοί παραμένουν σταθεροί, και αρχίζουν να ανακάμπτουν ελαφρώς, με τον ίδιο σχεδόν ρυθμό σε όλους τους κλάδους, με την ανάκαμψη της οικονομίας από το 2017 και μετά, αν και η κατάσταση στις μεταφορές και αποθήκευση υπολείπεται της λοιπής οικονομίας, ενώ στον τουρισμό σημειώνεται ισχυρότερη ανάκαμψη. Όσον αφορά στο λειτουργικό αποτέλεσμα, ανά ώρα εργασίας, σημειώνεται ταχύτερη ανάκαμψη στις βιομηχανικές εν γένει δραστηριότητες, αλλά και στον τουρισμό, σε συνάρτηση των εξελίξεων στην παραγωγικότητα των σχετικών κλάδων.

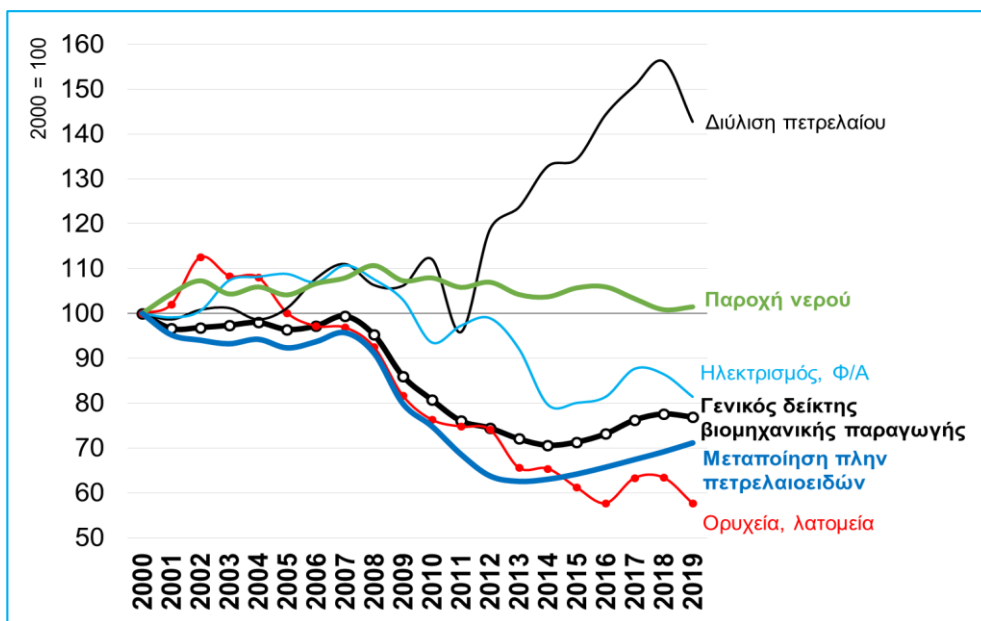
από τους λοιπούς κλάδους της οικονομίας, έχοντας μάλιστα ανέλθει σε επίπεδα απασχόλησης υψηλότερα από ό,τι στην περίοδο προ κρίσης. Σημειώνεται ότι η απασχόληση στο εμπόριο έχει τρωθεί ανεπανόρθωτα, καθώς η απασχόληση βρίσκεται σήμερα κάτω από τα επίπεδα του 2000, χωρίς να εμφανίζει κάποια βελτίωση στην παραγωγικότητα. Τέλος, στις βιομηχανικές δραστηριότητες, η απασχόληση διαμορφώνεται σε χαμηλότερα επίπεδα εκείνων της κρίσης, εξέλιξη συμβατή με την σημειωθείσα ανάκαμψη της παραγωγικότητας.

Από το 2008 και μετά σημειώνονται ευμεγέθεις πτώσεις του όγκου σε όλους τους κλάδους, με τη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών να εμφανίζει την μικρότερη πτώση, λόγω της στροφής σε εξαγωγές στην περίοδο της μεγάλης κρίσης και ύφεσης. Έκτοτε, η μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών ανακάμπτει ταχύτερα του



Δ15: Δείκτες όγκου στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών, το λιανικό εμπόριο και τις υπηρεσίες (Eurostat και ΕΛΣΤΑΤ, 2019)

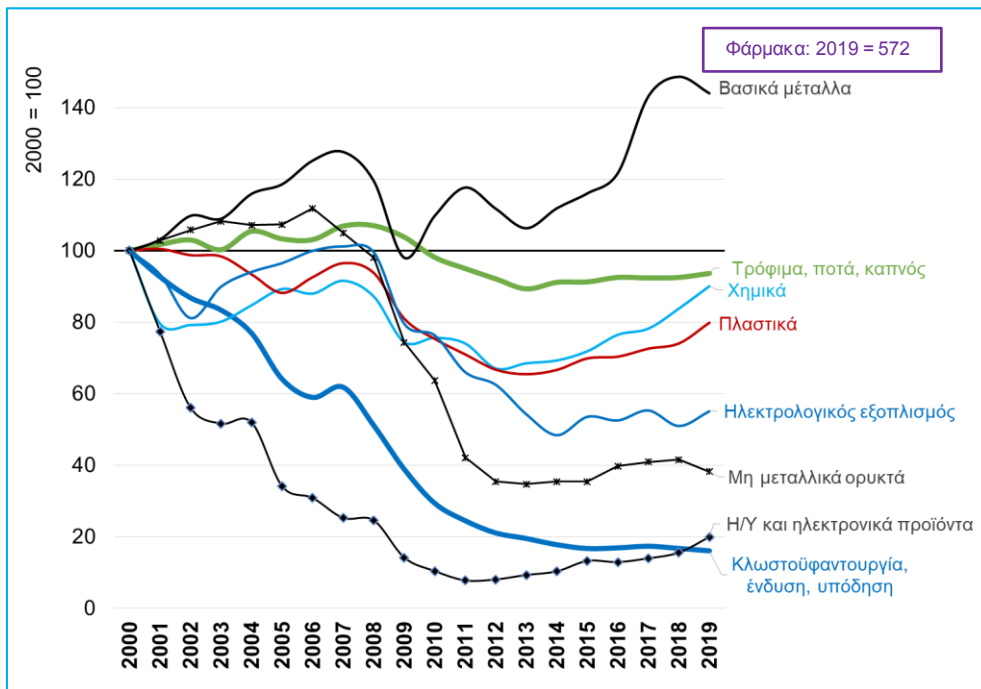
Σημ.: Για τον δείκτη όγκου στις υπηρεσίες και τον τουρισμό χρησιμοποιήθηκε ως αποπληθωριστής ο ΔΤΚ στις υπηρεσίες και τα ξενοδοχεία-εσπασόρια αντίστοιχα.



Δ16: Δείκτες βιομηχανικής παραγωγής, 2000 = 100 (Eurostat και ΕΛΣΤΑΤ, 2019)

εμπόριο, αλλά με τον ίδιο περικότυπο ρυθμό που ανακάμπτουν οι υπηρεσίες.

Όσον αφορά στους δείκτες όγκου οικονομικής δραστηριότητας (Δ15), από το 2008 και μετά σημειώνονται ευμεγέθεις πτώσεις του όγκου σε όλους τους κλάδους, με τη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών να εμφανίζει την μικρότερη πτώση, λόγω της στροφής σε εξαγωγές στην περίοδο της μεγάλης κρίσης και ύφεσης. Έκτοτε, η μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών



Δ17: Δείκτες βιομηχανικής παραγωγής στους κλάδους της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών, 2000 = 100 (Eurostat, 2019)

ΠΕΤΡ
ελαίο
υ,
καθώ
ς
διογκ
ώνον
ται οι
εξαγ
ωγές
του
κλάδ
ου,
καθώ
ς η
εγχώ
ρια
οικον
ομία
κατα

ανακάμπτει ταχύτερα του εμπορίου, αλλά με τον ίδιο περίπου ρυθμό που ανακάμπτουν οι υπηρεσίες. Οι τελευταίες, όμως, επωφελούνται από την ανάκαμψη του όγκου στον τουρισμό, που κινείται ταχύτερα από οποιαδήποτε άλλο κλάδο.

Οι υπηρεσίες επωφελούνται από την ανάκαμψη του όγκου στον τουρισμό, που κινείται ταχύτερα από οποιαδήποτε άλλο κλάδο.

Όσον αφορά, ειδικότερα, στις **κύριες συνιστώσες του όγκου της βιομηχανικής παραγωγής**, ενώ μέχρι το ξέσπασμα της κρίσης όλοι οι επιμέρους κλάδοι κινούνται χωρίς ιδιαίτερες εξάρσεις, με το έναυσμα της κρίσης, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής καταρρέει κυρίως λόγω της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών, με την πτωτική τάση στην παροχή νερού, και λιγότερο στον ηλεκτρισμό και Φ/Α, να περιορίζεται σημαντικά, σε σχέση με την ευρύτερη μεταποίηση (Δ16 και Δ17). Ταυτόχρονα, εκτοξεύονται οι όγκοι της διύλισης

ρρέει (25% πτώση στο ΑΕΠ της χώρας το 2010-2013). Από το 2013 και μετά, οι όγκοι στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών αρχίζουν επίσης να ανακάμπτουν, αν και βρίσκονται ακόμη 22% περίπου κάτω από τα επίπεδα προ κρίσης. Παρόμοια ανάκαμψη, πάντως, δεν σημειώνεται στους κλάδους παροχής νερού, και ηλεκτρισμού και Φ/Α, καθώς στηρίζονται περισσότερο στην εγχώρια οικονομική δραστηριότητα και δεν επωφελούνται από τις εξαγωγές, όπως συμβαίνει στη μεταποίηση. Σημειώνεται ότι η ελληνική μεταποίηση ανακάμπτει από το 2013 και μετά με τους ίδιους ρυθμούς που ανακάμπτει η μεταποίηση στην ΕΕ-28 (Δ15). Σε σχέση, όμως, με τα προ κρίσης επίπεδα, η μεταποίηση στην ΕΕ-28 έχει υπερκαλύψει τις απώλειες της 10ετίας της κρίσης, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται 17% κάτω από τα προ κρίσης επίπεδα.

Η ελληνική μεταποίηση ανακάμπτει από το 2013 και μετά με τους ίδιους ρυθμούς που ανακάμπτει η μεταποίηση στην ΕΕ-28. Σε σχέση, όμως, με τα προ κρίσης επίπεδα, η μεταποίηση στην ΕΕ-28 έχει υπερκαλύψει



ΤΙΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ ΤΗΣ 10ΕΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ, ΕΝΩ Η
ΕΛΛΑΔΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ 17% ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟ
ΚΡΙΣΗΣ ΕΠΙΠΕΔΑ.



Οικονομικές εξελίξεις

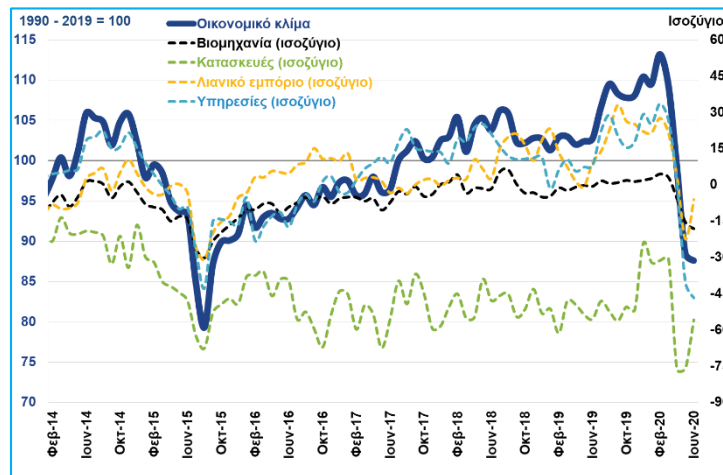
Οικονομικό κλίμα: Οριακή επιδείνωση παρουσίασε το οικονομικό κλίμα τον Ιούνιο του 2020, έπειτα από τη μεγάλη πτώση τους προηγούμενους δύο μήνες. Η συνέχιση της καθοδικής πορείας του οικονομικού κλίματος τον Ιούνιο του 2020 οφείλεται κυρίως στην περαιτέρω μικρή πτώση των προσδοκιών στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες, ενώ αντίθετα στο λιανικό εμπόριο και τις κατασκευές καταγράφηκαν σημάδια ανάκαμψης. Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης, επίσης, βελτιώθηκε, καθώς τα νοικοκυριά εμφανίζονται λιγότερο απαισιόδοξα για την εξέλιξη της οικονομικής τους κατάστασης και της γενικότερης κατάστασης της χώρας, ενώ μικρή βελτίωση καταγράφεται και στην πρόθεσή τους για μείζονες αγορές (έπιπλα, ηλεκτρικές συσκευές κλπ).

Ειδικότερα, ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 87,6 μονάδες τον Ιούνιο του 2020, από 88,5 μονάδες τον προηγούμενο μήνα. Σημειώνεται ότι τον Φεβρουάριο του 2020 ο δείκτης οικονομικού κλίματος είχε ανέλθει στις 113,2 μονάδες, στην υψηλότερη επίδοση των τελευταίων 19 ετών (Δ18).

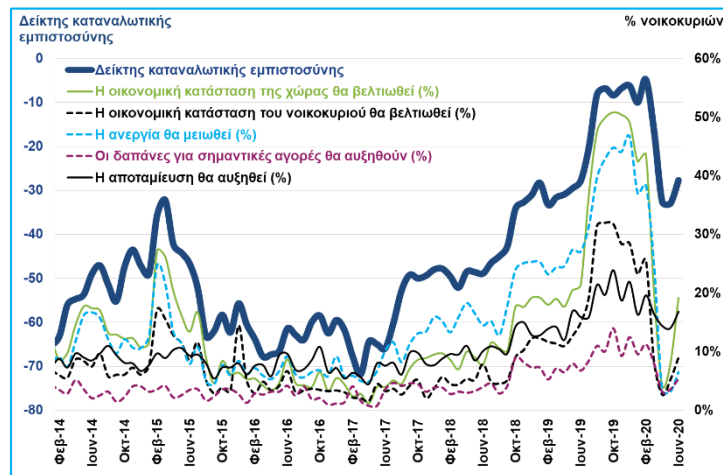
Παράλληλα, η καταναλωτική εμπιστοσύνη διαμορφώθηκε στις -27,7 μονάδες, από -33 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και -4,8 μονάδες τον Φεβρουάριο του ίδιου έτους (το υψηλότερο επίπεδο επίσης των τελευταίων 19 ετών Δ19). Προφανώς, η άρση των μέτρων περιορισμού, το σταδιακό άνοιγμα των διεθνών μετακινήσεων και η έναρξη της τουριστικής περιόδου, με τις όποιες αβεβαιότητες και περιορισμούς, συνέβαλαν στην τόνωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών.

Σημειώνεται ότι στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη το οικονομικό κλίμα ανακάμπτει από τον Μάιο του 2020, ωστόσο εξακολουθεί να βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο (74,8 και 75,7 μονάδες αντίστοιχα) σε σύγκριση με το οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα (87,6 μονάδες) καθώς η πτώση του Απριλίου στην ΕΕ και την Ευρωζώνη ήταν σημαντικά εντονότερη από ό,τι στην Ελλάδα (Δ20).

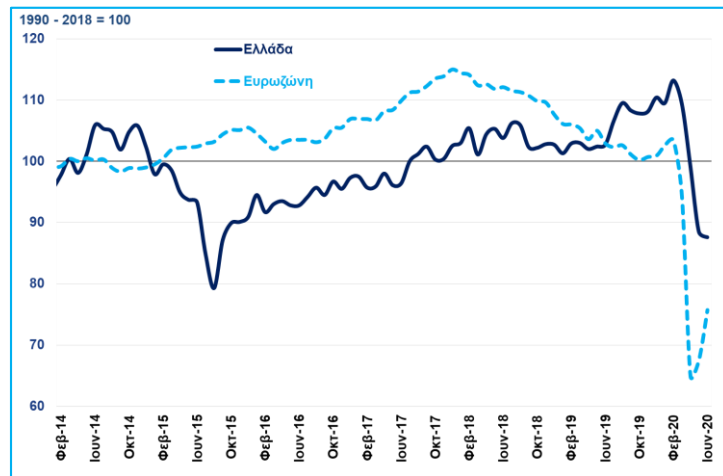
Δ18: Δείκτης οικονομικού κλίματος και επιχειρηματικές προσδοκίες στους βασικούς κλάδους (EE - DG ECFIN, Ιουν. 2020)



Δ19: Καταναλωτική εμπιστοσύνη και εκτιμήσεις νοικοκυριών (EE - DG ECFIN, Ιουν. 2020)

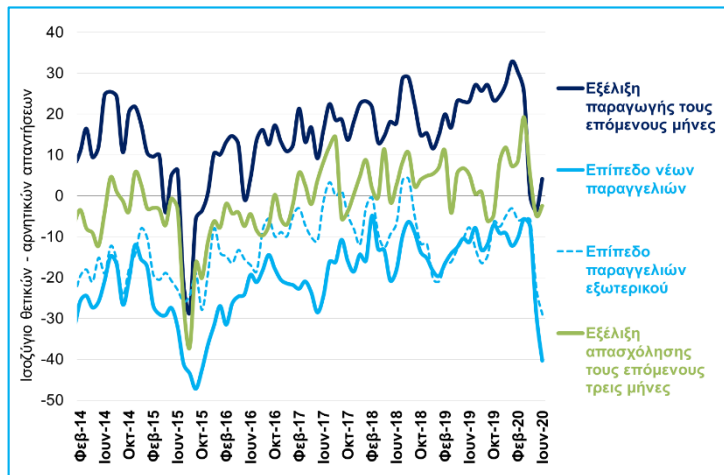


Δ20: Οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη (EE - DG ECFIN, Ιουν. 2020)

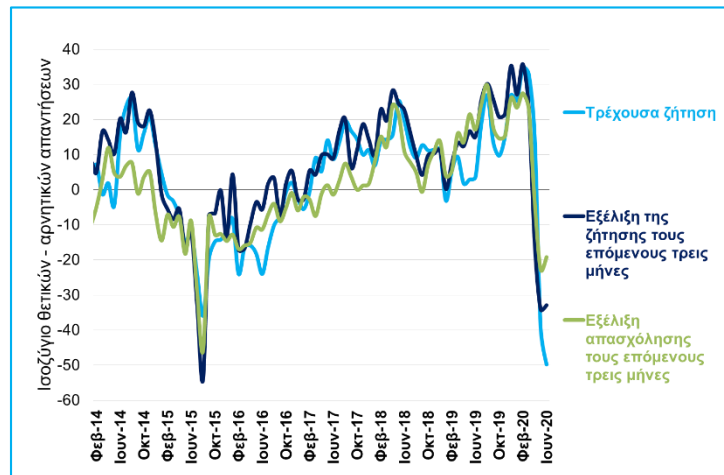




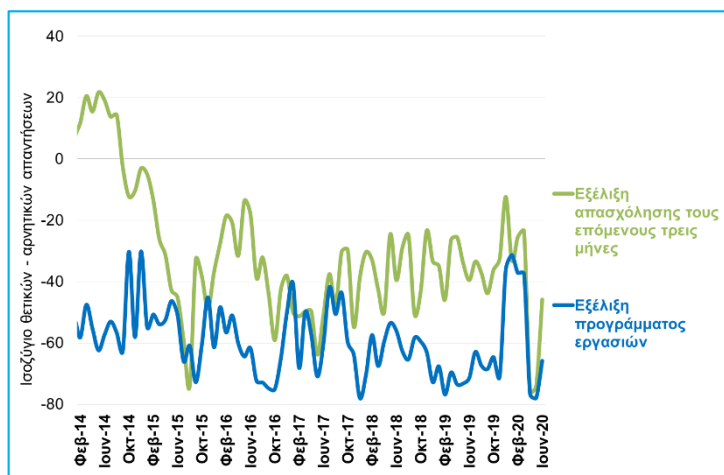
Δ21: Επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία
(EE - DG ECFIN, Ιουν. 2020)



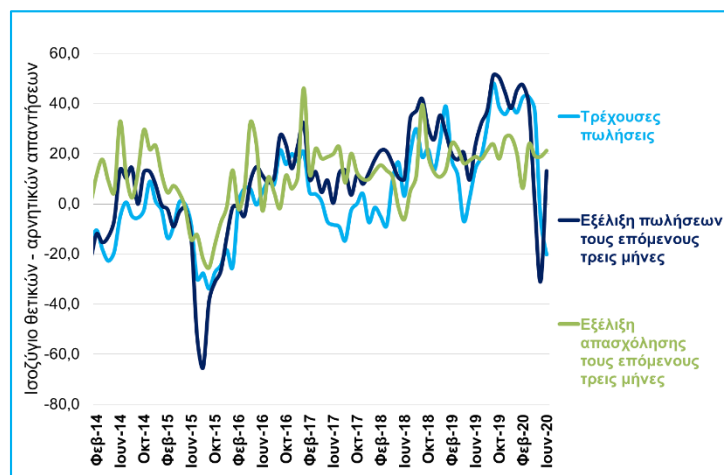
Δ23: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις υπηρεσίες
(EE - DG ECFIN, Ιουν. 2020)



Δ22: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις κατασκευές
(EE - DG ECFIN, Ιουν. 2020)



Δ24: Επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο
(EE - DG ECFIN, Ιουν. 2020)



Πιο αναλυτικά, στη βιομηχανία οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για το επίπεδο των νέων παραγγελιών, τόσο από την εγχώρια αγορά, όσο και οι παραγγελίες για εξαγωγές, επιδεινώθηκαν, με το 51% των επιχειρήσεων να δηλώνουν χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και μόλις το 3% να αναφέρει το αντίθετο. Αντίθετα οι προβλέψεις για την παραγωγή και την απασχόληση το επόμενο τρίμηνο βελτιώθηκαν (Δ21).

Στις κατασκευές καταγράφεται μικρή ανάκαμψη των προσδοκιών, τόσο στις ιδιωτικές όσο και στις δημόσιες, χωρίς όμως να διαμορφώνεται μία σαφής ανοδική τάση. Ειδικότερα, οι προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων βελτιώθηκαν ελαφρά, παραμένοντας ωστόσο έντονα αρνητικές, όπως και οι προβλέψεις για την απασχόληση οι οποίες όμως παρουσίασαν σημαντική βελτίωση (Δ22).

Στις υπηρεσίες, καταγράφεται οριακή υποχώρηση του κλίματος, καθώς ενισχύθηκαν οι αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα ζήτηση, ενώ αντίθετα οι προσδοκίες αναφορικά με την εξέλιξη της ζήτησης και της απασχόλησης το επόμενο διάστημα εμφάνισαν οριακή άνοδο (Δ23). Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία του IOBE, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά Πρακτορεία ανέκαμψε τον Ιούνιο του 2020 στις 31,2 μονάδες (από 19,9 τον προηγούμενο μήνα) μονάδες, ωστόσο απέχει πολύ από το συνηθισμένο επίπεδο τη συγκεκριμένη περίοδο (106,8 και 135,2 μονάδες τον Ιούνιο του 2019 και 2018 αντίστοιχα).

Τέλος, στο λιανικό εμπόριο οι επιχειρηματικές προσδοκίες ανέκαμψαν αισθητά, ιδίως αναφορικά με

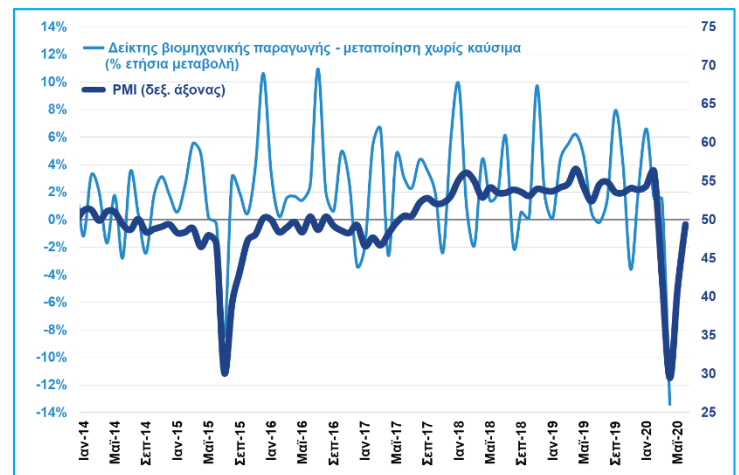


την εξέλιξη των πωλήσεων (**Δ24**), με τη βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και την έναρξη των θερινών διακοπών και προσφορών να ενισχύουν αυτή την τάση.

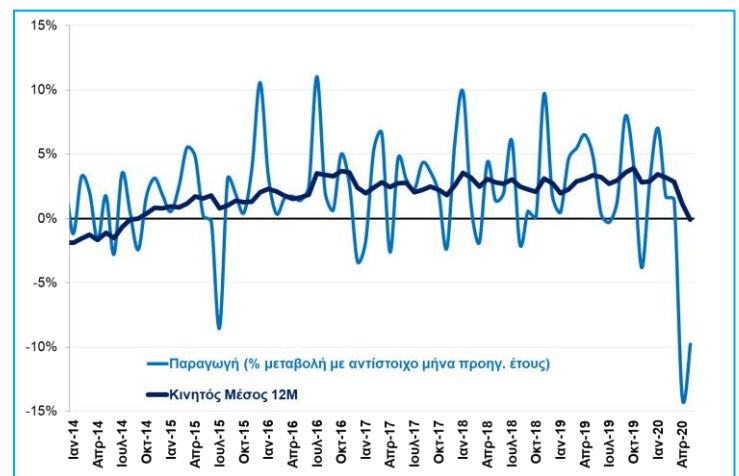
Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (PMI) στη μεταποίηση: Σημαντική βελτίωση σημείωσαν οι προσδοκίες στη μεταποίηση τον Ιούνιο του 2020 με βάση τον Δείκτη Υπευθύνων Προμηθειών (PMI), ο οποίος αν και παρέμεινε κάτω από το όριο των 50 μονάδων για 4^ο συνεχόμενο μήνα, έχει πλέον καλύψει το μεγαλύτερο μέρος της απώλειας του Μαρτίου και Απριλίου 2020. Ειδικότερα, ο δείκτης PMI έκλεισε στις 49,4 μονάδες από 41,1 μονάδες τον Μάιο και 29,5 μονάδες τον Απρίλιο του 2020 (**Δ25**), με την παραγωγή και την απασχόληση να παρουσιάζουν οριακή μείωση, ενώ οι επιχειρήσεις εμφανίζονται περισσότερο αισιόδοξες για επιστροφή των παραγγελιών σε προ πανδημίας επίπεδα. Επιπρόσθετα, σε κάποιες περιπτώσεις καταγράφεται αύξηση της παραγωγής, η οποία συνδέεται με την επαναλειτουργία των εργοστασίων και την κάλυψη των εργασιών σε εκκρεμότητα. Παρόλα αυτά, οι επιχειρήσεις δήλωσαν ότι η ζήτηση εξακολουθεί να είναι εξασθενημένη, γεγονός το οποίο συνέβαλε στην προσπάθεια μείωσης του κόστους παραγωγής και των τιμών.

Βιομηχανική παραγωγή: Πτώση -9,8% σημείωσε η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών τον Μάιο του 2020, έναντι αύξησης +4,8% τον Μάιο του 2019. Η πτώση αυτή είναι μικρότερη από αυτή που καταγράφηκε τον Απρίλιο του ίδιου έτους (-13,9%, **Δ26**), γεγονός το οποίο, σε συνδυασμό με την βελτίωση του Δείκτη Υπευθύνων Προμηθειών στη μεταποίηση τον Ιούνιο του 2020, αποτελεί ένδειξη ανάκαμψης της βιομηχανικής παραγωγής τους επόμενους μήνες. Η μείωση της παραγωγής στη μεταποίηση τον Μάιο του 2020 προήλθε κυρίως από την υποχώρηση της παραγωγής στον κλάδο των τροφίμων (-8,3%) και ποτών (-20,3%), χημικών (-4,5%) βασικών μετάλλων (-12,3%), μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων (-17,5%) και μεταλλικών

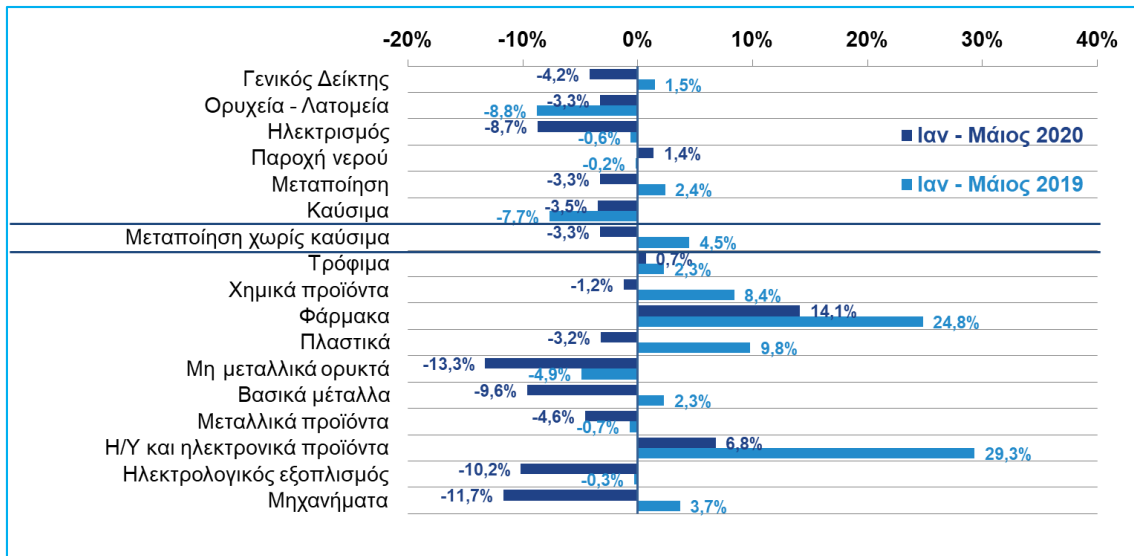
Δ25: Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών στη μεταποίηση (PMI) (HIS Markit, Ιουν. 2020)



Δ26: Δείκτης παραγωγής στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (ΕΛΣΤΑΤ, Μάιος 2020)



προϊόντων (-8,4%). Οι μόνοι κλάδοι που εμφανίζουν αύξηση της παραγωγής είναι τα φάρμακα (+9,1%) και η κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων (+8,6%) και λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (+10,7%). Την ίδια ώρα η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος μειώθηκε κατά -4,8%, στα ορυχεία καταγράφηκε επίσης μείωση -11,8%, ενώ αντίθετα στον κλάδο παροχής νερού σημειώθηκε άνοδος +4,8%, με τον γενικό δείκτη βιομηχανικής παραγωγής να εμφανίζει πτώση -7,5%.

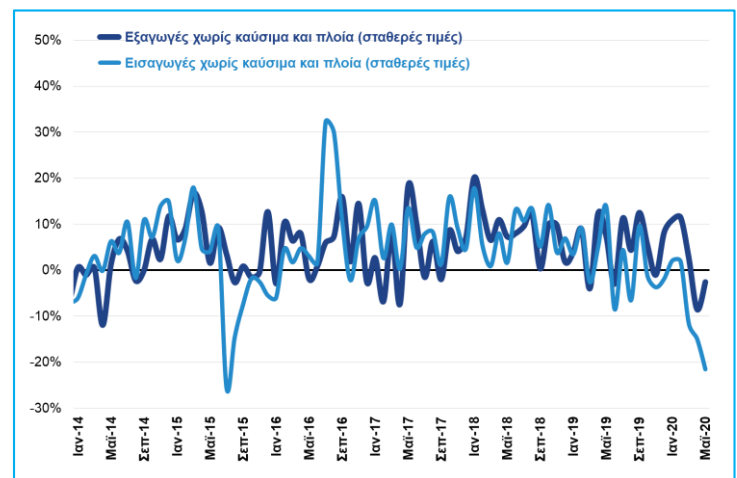


Δ27: Δείκτες βιομηχανικής παραγωγής σε βασικούς κλάδους (ΕΛΣΤΑΤ, Μάιος 2020)

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Μαΐου 2020 η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών εμφανίζει μείωση -3,3%, έναντι αύξησης +4,5% το αντίστοιχο διάστημα το 2019, με τους περισσότερους κλάδους να κινούνται πλέον σε αρνητικό έδαφος. Η μεγαλύτερη υποχώρηση καταγράφεται στην παραγωγή μη μεταλλικών ορυκτών (-13,3%) και μηχανημάτων (-11,7%), ενώ αντίθετα στα χημικά καταγράφεται σημαντική άνοδος (+14,1%), όπως επίσης και στους Η/Υ και τα ηλεκτρονικά προϊόντα (+6,8%). Τέλος, στα τρόφιμα εμφανίζεται μικρή άνοδος (+0,7%, Δ27). Σημειώνεται ότι η υποχώρηση του γενικού δείκτη βιομηχανικής παραγωγής στην Ελλάδα κατά το διάστημα Ιαν – Μάιος 2020 (-4,2%) είναι σημαντικά ηπιότερη σε σύγκριση με την αντίστοιχη μείωση που καταγράφεται στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, με τον μέσο όρο στην ΕΕ να εμφανίζει υποχώρηση μεγαλύτερη από -10%.

Εξαγωγές: Η μειωμένη ζήτηση λόγω της εξάπλωσης και των μέτρων περιορισμού της πανδημίας του κορωνοϊού αποτυπώνεται έντονα στην πτώση των εξαγωγών χωρίς καύσιμα και πλοία κατά -12,4% τον Μάιο του 2020 και των αντίστοιχων εισαγωγών κατά -25,9%. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά σε κάποιο βαθμό και την πτώση των τιμών, με τη μείωση των εξαγωγών χωρίς καύσιμα και πλοία σε όρους όγκου να

Δ28: Μεταβολή όγκου εξαγωγών και εισαγωγών χωρίς καύσιμα και πλοία (ΕΛΣΤΑΤ, Μάιος 2020)



περιορίζεται σε -2,6% και των αντίστοιχων εισαγωγών σε λιγότερο από -20% (Δ28).

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Μάιος 2020 οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία ανήλθαν σε €9,4 δισ. παρουσιάζοντας μείωση κατά -0,9% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα το 2019. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στην πτώση των εξαγωγών πρώτων υλών (-27,9%) και βιομηχανικών προϊόντων (-3%) εκτός των χημικών, οι εξαγωγές των οποίων συνέχισαν να αυξάνονται (+18,8%). Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων παρέμειναν σε θετική πορεία (+11,6%), ιδίως οι εξαγωγές τροφίμων (+10,2%) και ελαιόλαδου (+43,1%),



Δ29). Κατά το ίδιο διάστημα, οι αντίστοιχες εισαγωγές μειώθηκαν κατά -10,7% και το εμπορικό έλλειμμα χωρίς καύσιμα και πλοία περιορίστηκε στα €5,6 δισ. από €7,2 δισ. το διάστημα Ιαν – Μάιος 2019 (-22,9%). Σημειώνεται ότι η μείωση της αξίας των εξαγωγών και των εισαγωγών οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στην πτώση των τιμών, καθώς σε όρους όγκου οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία εμφανίζουν άνοδο +2,5% το διάστημα Ιαν – Μάιος 2020 και οι αντίστοιχες εισαγωγές μείωση -9,1%.

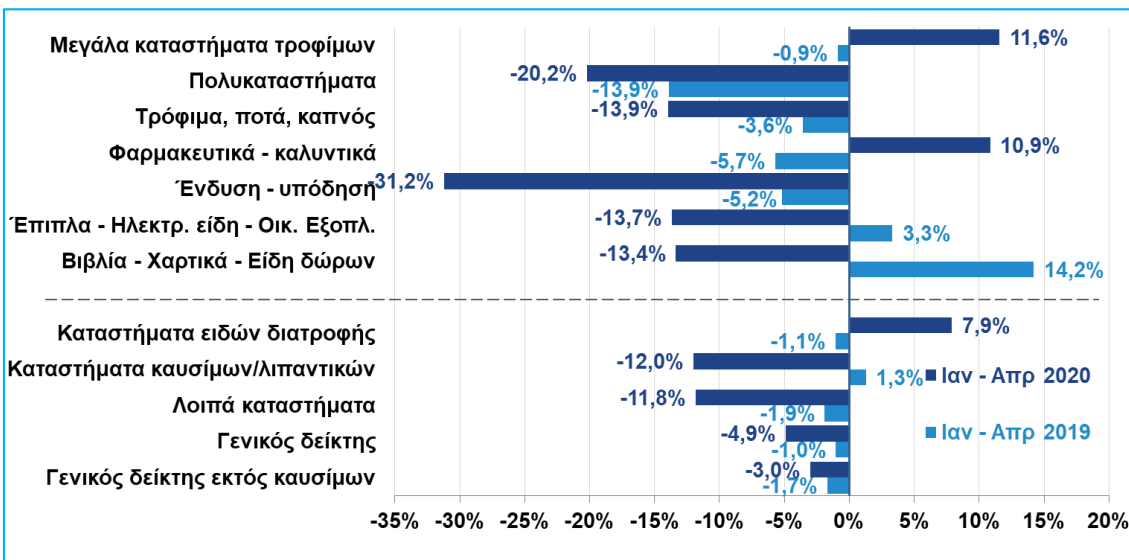
Δ29: Εξαγωγές κατά ομάδα προϊόντων
(ΕΛΣΤΑΤ και Eurostat, Μάιος 2020)

	Ιαν – Μάιος		%Δ	
	€ εκστ.	2019		2020
Αγροτικά προϊόντα		2.415,0	2.696,0	11,6%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά		1.920,9	2.117,1	10,2%
Ποτά – καπνός		312,1	318,5	2,0%
Λάδια και λίπη ζωικά ή φυτικά		182,0	260,4	43,1%
Πρώτες ύλες		669,6	483,1	-27,9%
Καύσιμα		4.503,2	2.708,1	-39,9%
Βιομηχανικά προϊόντα		6.268,5	6.082,8	-3,0%
Χημικά		1.672,5	1.987,0	18,8%
Βιομηχανικά είδη κατά Α' ύλη		2.223,1	2.015,6	-9,3%
Μηνήματα		1.253,8	1.167,3	-6,9%
Διάφορα βιομηχανικά είδη		1.119,2	912,9	-18,4%
Άλλα		202,3	195,8	-3,2%
Σύνολο		14.058,6	12.165,8	-13,5%
Σύνολο χωρίς καύσιμα		9.555,4	9.457,7	-1,0%
Σύνολο χωρίς καύσιμα και πλοία		9.518,6	9.435,4	-0,9%

Λιανικές πωλήσεις: Η επίπτωση του γενικού lockdown τον Απρίλιο του 2020 αποτυπώνεται, μεταξύ άλλων, στην πτώση του όγκου λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων κατά -22,3%, με όλες τις κατηγορίες καταστημάτων να καταγράφουν έντονη μείωση, εκτός από τα μεγάλα καταστήματα τροφίμων (supermarkets), όπου ο όγκος λιανικών πωλήσεων αυξήθηκε κατά +6,2%. Ειδικότερα, η μεγαλύτερη υποχώρηση σημειώθηκε στα καταστήματα ένδυσης και υπόδησης (-83,1%), επίπλων και οικιακού εξοπλισμού (-52,5%) και βιβλίων, ειδών δώρου και προϊόντων τεχνολογίας (-52,5%).

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Απρ 2020 ο όγκος λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων μειώθηκε κατά -3%, με τα μεγάλα καταστήματα τροφίμων και τα φαρμακεία και καταστήματα καλλυντικών να βρίσκονται σε θετικό έδαφος (+11,6% και +10,9% αντίστοιχα, **Δ30**).

Σημειώνεται, πάντως, ότι στην ΕΕ και την ευρωζώνη, ο γενικός δείκτης όγκου λιανικών πωλήσεων ανέκαμψε τον Μάιο του 2020, έπειτα από την άρση του lockdown, σημειώνοντας άνοδο +16,4% και +17,8% αντίστοιχα σε μηνιαία βάση, ενώ σε ετήσια βάση η μείωση περιορίστηκε σε -4,2% και -5,1% αντίστοιχα, από -18% και -19,6% αντίστοιχα τον Απρίλιο του 2020.



Δ30: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατά κατηγορία καταστημάτων
(ΕΛΣΤΑΤ, Απρ. 2020)



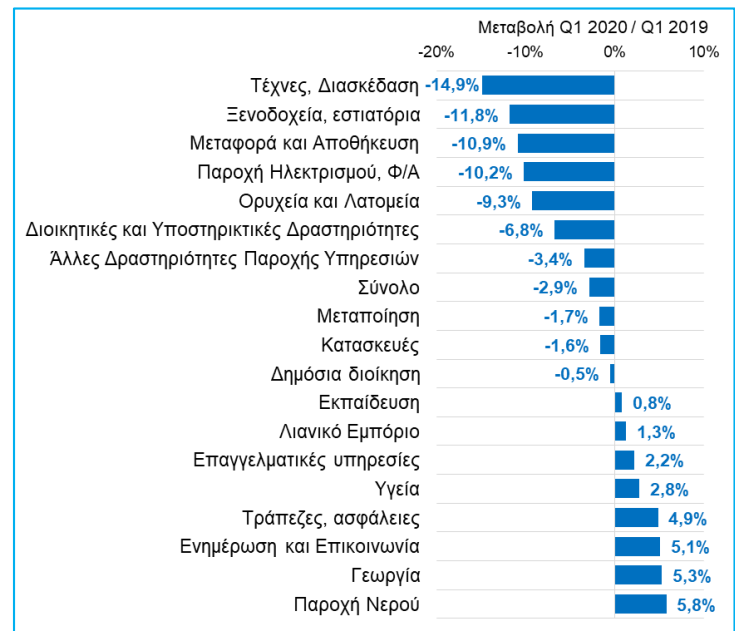
Εξέλιξη των πωλήσεων των επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας: σύμφωνα με [στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ](#), κατά το 1^ο τρίμηνο του 2020 ο κύκλος εργασιών του συνόλου των επιχειρήσεων (1.415.370) ανήλθε σε €65 δισ., παρουσιάζοντας μείωση κατά -2,9%. Η μεγαλύτερη πτώση εμφανίζεται στους κλάδους τεχνών και διασκέδασης (-14,9%), ξενοδοχείων και εστιατορίων (-11,8%) και μεταφοράς και αποθήκευσης (-10,9%). Επιπρόσθετα, κατά τον Απρίλιο του 2020, ο κύκλος εργασιών του συνόλου των επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικό σύστημα βιβλίων ανήλθε σε €14,1 δισ., παρουσιάζοντας μείωση -32,2%, με τους κλάδους τεχνών και διασκέδασης (-93,3%), ξενοδοχείων και εστιατορίων (-85,5%) και μεταφοράς και αποθήκευσης (-48,6%) να εμφανίζουν επίσης τις μεγαλύτερες απώλειες (**Δ31**). Όσον αφορά στις επιχειρήσεις που βρίσκονταν σε αναστολή λειτουργίας με κρατική εντολή, η πτώση των πωλήσεών τους τον Απρίλιο του 2020 ανήλθε σε -79,6% (**Δ32**). Σημειώνεται ότι οι επιχειρήσεις που βρίσκονταν σε αναστολή λειτουργίας αποτελούν το 14,6% του συνόλου των επιχειρήσεων και απασχολούν 1,1 εκατ. εργαζόμενους ή το 25,4% της συνολικής απασχόλησης (βλ. [Μηνιαίο Δελτίο ΣΕΒ 23 Απριλίου 2020](#), [Δελτίο Τύπου ΕΛΣΤΑΤ 16 Απριλίου 2020](#) και [Δελτίο Τύπου ΕΛΣΤΑΤ 6 Ιουλίου 2020](#)).

Τουρισμός: Οι περιορισμοί στις διεθνείς μετακινήσεις που επιβλήθηκαν λόγω της εξάπλωσης του κορωνοϊού είχαν ως αποτέλεσμα τον μηδενισμό του πλεονάσματος στο ταξιδιωτικό ισοζύγιο τον Απρίλιο του 2020, καθώς οι αφίξεις μειώθηκαν κατά -96,2% και οι αντίστοιχες εισπράξεις κατά -98,7% (**Δ33**). Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Απρ 2020 οι αφίξεις ανήλθαν σε 1,8 εκατ. έναντι 2,9 εκατ. το αντίστοιχο διάστημα το 2019 (-36,1%) και οι αντίστοιχες εισπράξεις σε €626 εκατ. έναντι €1,3 δισ. το αντίστοιχο διάστημα το 2019 (-51,4%).

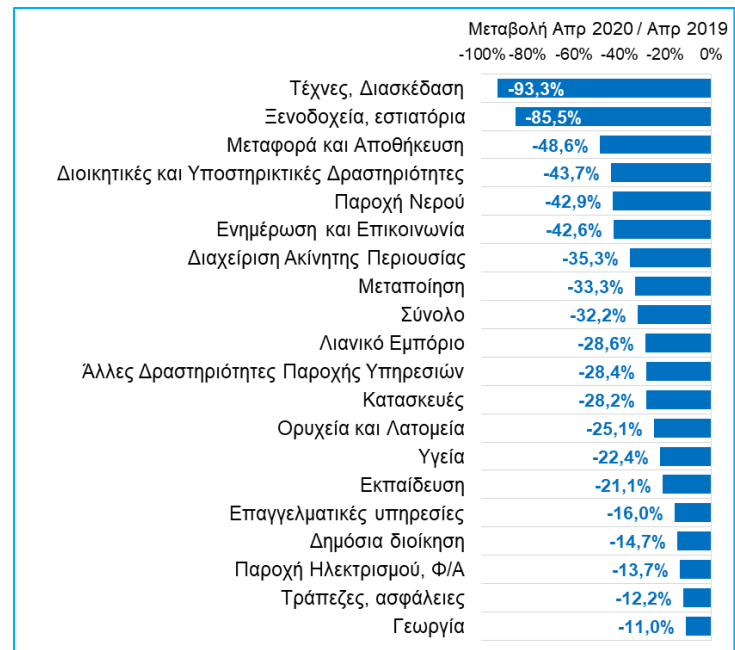
Θετικό σημάδι για τον τουρισμό αποτελεί η αύξηση των καθαρών προσλήψεων τον Ιούνιο του 2020 (+66,4 χιλ. έναντι +60,8 χιλ. τον Ιούνιο του 2019, βλ. ενότητα «Αγορά εργασίας» παρακάτω), αν και οι κρατήσεις, σύμφωνα με φορείς του τουρισμού, εξακολουθούν να είναι σε πολύ χαμηλό επίπεδο (περίπου στο 20%).

Δ31: Ετήσια % μεταβολή του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων (μηνιαία υποβολή στοιχείων) κατά κλάδο – 1^ο τρίμηνο 2020 και Απρίλιος 2020 ([ΕΛΣΤΑΤ](#), [Εξέλιξη κύκλου εργασιών επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού, 18 Ιουνίου 2020](#))

A. 1^ο τρίμηνο 2020



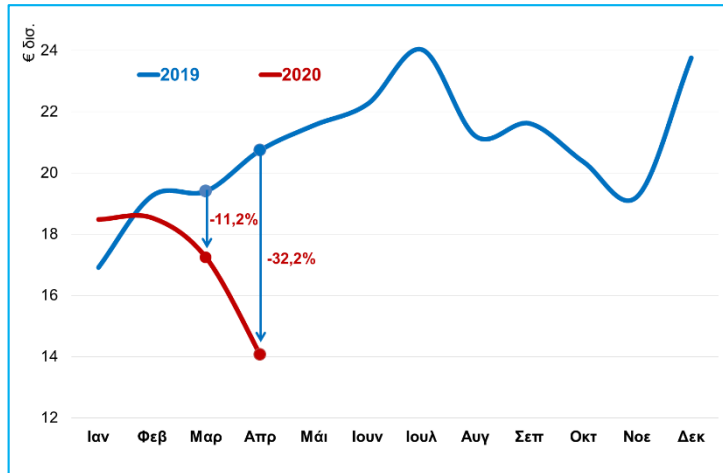
B. Απρίλιος 2020



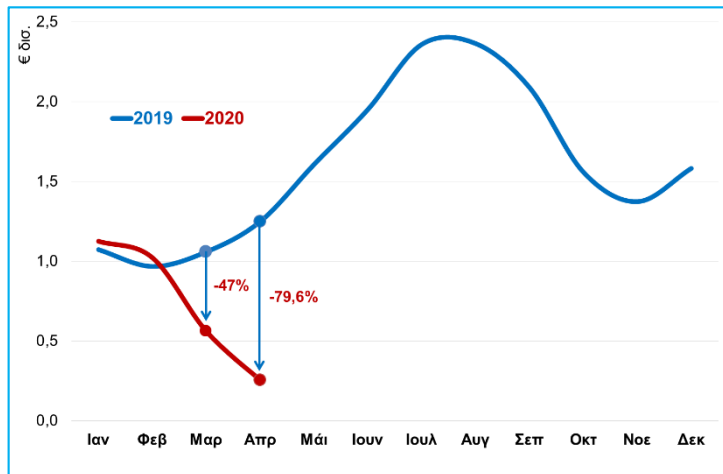


Δ32: Εξέλιξη του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων (μηνιαία υποβολή στοιχείων) (ΕΛΣΤΑΤ, Εξέλιξη κύκλου εργασιών επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού, 18 Ιουνίου 2020)

A. Σύνολο επιχειρήσεων

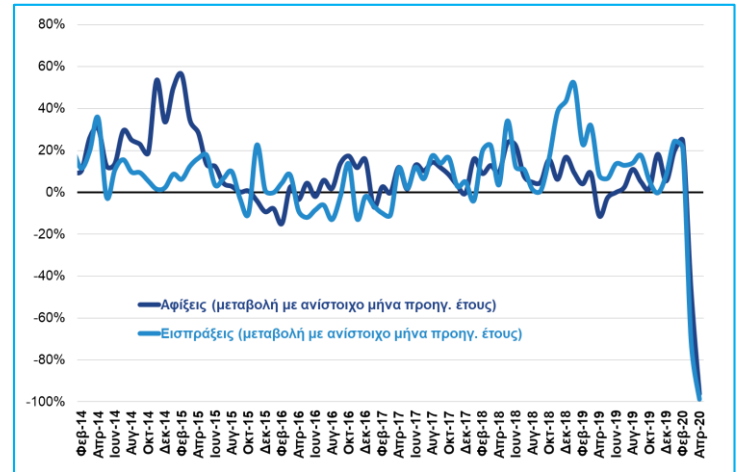


B. Επιχειρήσεις σε αναστολή λειτουργίας (205.984 επιχειρήσεις)



Ισοζύγιο πληρωμών: Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών περιορίστηκε σε €1,3 δισ. τον Απρίλιο του 2020 από €1,7 δισ. τον Απρίλιο του 2019, καθώς οι εισαγωγές μειώθηκαν περισσότερο από τις εξαγωγές. Η μείωση των συνολικών εξαγωγών και εισαγωγών αγαθών αντανακλά σε μεγάλο βαθμό τη μείωση της αξίας των εξαγωγών και εισαγωγών καυσίμων, λόγω της πτώσης των διεθνών τιμών του πετρελαίου. Οι

Δ33: Ταξιδιωτικές εισπράξεις και αφίξεις (Τράπεζα της Ελλάδος, Απρ. 2020)



εξαγωγές καυσίμων σε σταθερές τιμές σημείωσαν μικρή πτώση κατά 2,4%, ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 14,2%.

Παράλληλα, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών περιορίστηκε, λόγω της μεγάλης επιδείνωσης του ταξιδιωτικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου μεταφορών. Ειδικότερα, το πλεόνασμα του ισοζυγίου ταξιδιωτικών υπηρεσιών σχεδόν μηδενίστηκε, καθώς οι εισπράξεις παρουσίασαν μείωση κατά -98,7%, ενώ οι εισπράξεις από μεταφορές μειώθηκαν κατά -9,9%. Ο περιορισμός του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταφορών οφείλεται κυρίως στην πτώση των καθαρών εισπράξεων από υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών κατά 14,5%. Αντίθετα, οι εισπράξεις από λοιπές υπηρεσίες παρουσίασαν αύξηση +8,1%.

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Απρ 2020 το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών περιορίστηκε στα €4,3 δισ. από €4,9 δισ. το αντίστοιχο διάστημα το 2019, κυρίως λόγω της υποχώρησης των εισπράξεων από υπηρεσίες κατά -10,6%, και τη μεγάλη πτώση των εξαγωγών καυσίμων (-29,5%) λόγω της υποχώρησης των διεθνών τιμών πετρελαίου. (Δ34).



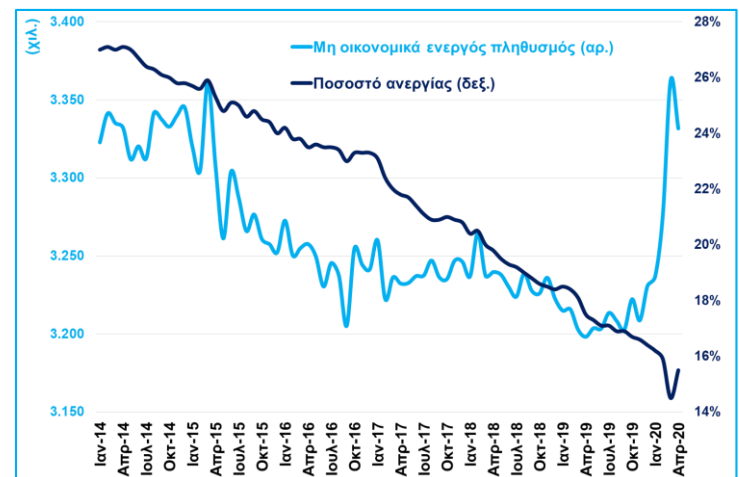
	(€ εκατ.)			%		
	Ιαν – Απρ		%Δ	Απρίλιος		%Δ
	2019	2020		2019	2020	
Ισοζύγιο αγαθών	-7.720,3	-6.860,6	-11,1%	-1.720,6	-1.266,4	-26,4%
Εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	7.448,5	7.462,5	0,2%	1.927,3	1.674,3	-13,1%
Εξαγωγές καυσίμων	3.054,3	2.152,8	-29,5%	909,7	305,5	-66,4%
Εισαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	13.361,8	12.477,0	-6,6%	3.340,8	2.650,0	-20,7%
Εισαγωγές καυσίμων	4.777,4	3.957,7	-17,2%	1.208,7	589,2	-51,3%
Εισαγωγές πλοίων	117,0	58,6	-49,9%	10,7	8,5	-20,9%
Εισπράξεις από υπηρεσίες	8.078,5	7.219,8	-10,6%	2.218,1	1.576,9	-28,9%
Τουρισμός	1.290,0	626,4	-51,4%	543,5	7,3	-98,7%
Μεταφορές	5.304,8	5.137,3	-3,2%	1.341,2	1.209,0	-9,9%
Άλλες υπηρεσίες	1.483,7	1.456,1	-1,9%	333,5	360,6	8,1%
Εισροές από ΕΕ	905,4	1.041,1	15,0%	25,4	187,0	635,4%
Τρέχουσες	567,7	591,1	4,1%	15,7	48,3	207,6%
Κεφαλαιακές	337,8	450,0	33,2%	9,7	138,7	1324,7%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών*	-4.917,0	-4.275,9	-13,0%	-1.367,9	-997,6	-27,1%

* Περιλαμβάνονται οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις

Δ34: Βασικά μεγέθη ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (Τράπεζα της Ελλάδος, Απρ. 2020)

Αγορά εργασίας: Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 15,5% τον Απρίλιο του 2020 από 14,5% τον προηγούμενο μήνα και 17,5% τον Απρίλιο του 2019. Ειδικότερα, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά -23,8 χιλ. σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα και κατά -52,2 χιλ. σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2019, ενώ οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 52,7 χιλ. σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα και μειώθηκαν κατά 123,6 χιλ. σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2019. Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, η υποχώρηση του αριθμού των ανέργων σε σχέση με τον Απρίλιο του 2019 κατευθύνθηκε κυρίως προς τους οικονομικά μη ενεργούς (Δ35), καθώς λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, αρκετά άτομα που αναζητούσαν εργασία δήλωσαν ότι δεν είναι άμεσα διαθέσιμα να εργαστούν και επομένως, σύμφωνα με τους ορισμούς του σχετικού Ευρωπαϊκού Κανονισμού, κατατάσσονται στους οικονομικά μη ενεργούς. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τον ορισμό για τον άνεργο και τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό, εάν ένα άτομο που δεν εργάζεται, δεν αναζητά ενεργά εργασία και δεν είναι διαθέσιμο να αναλάβει άμεσα εργασία, δεν κατατάσσεται στους ανέργους αλλά στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό. Ειδικότερα, οι οικονομικά μη ενεργοί τον Απρίλιο του 2020 αυξήθηκαν κατά +133,5 χιλ. σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2019, ενώ μειώθηκαν κατά -30,7 χιλ. σε σχέση με τον Μάρτιο του 2020. Σημειώνεται, επίσης, ότι η ΕΛΣΤΑΤ διενεργεί ελέγχους για τη συμβατότητα

Δ35: Μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός και ποσοστό ανεργίας (ΕΛΣΤΑΤ, Απρ. 2020)

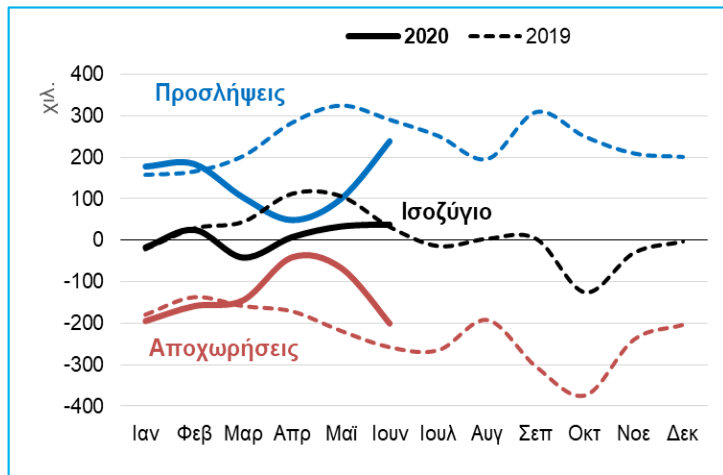


των στοιχείων του Μαρτίου και Απριλίου 2020 με τα στοιχεία των προηγούμενων μηνών, λόγω των μη τυπικών συνθηκών υπό τις οποίες διενεργήθηκε η έρευνα εργατικού δυναμικού.

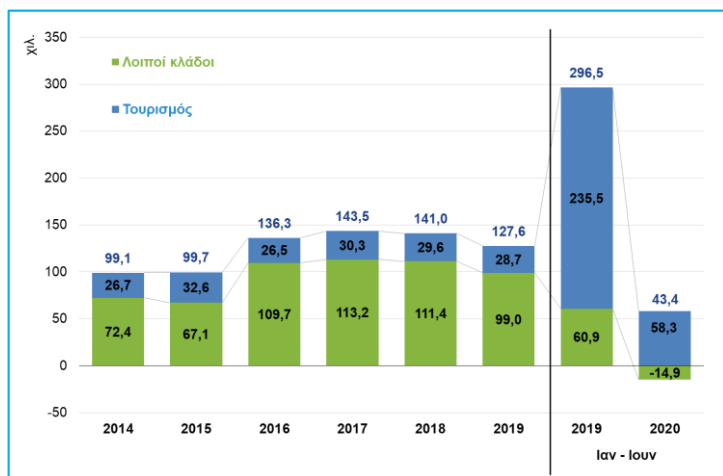
Την ίδια ώρα, σύμφωνα με στοιχεία από την ΕΡΓΑΝΗ, το διάστημα Ιαν – Ιουν 2020 δημιουργήθηκαν περίπου 253 χιλ. λιγότερες θέσεις εργασίας σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα το 2019 (Δ36). Πιο αναλυτικά, οι καθαρές προσλήψεις κατά το διάστημα Ιαν – Ιουν 2020 ανήλθαν σε 43,4 χιλ., έναντι 296,5 χιλ. το αντίστοιχο διάστημα του 2019, εκ των οποίων 58,3 χιλ. στον τουρισμό έναντι 235,5 χιλ. το 2019 (Δ37).



Δ36: Προσλήψεις, αποχωρήσεις και ισοζύγιο ρών μισθωτής απασχόλησης (ΕΡΓΑΝΗ, Ιουν. 2020)



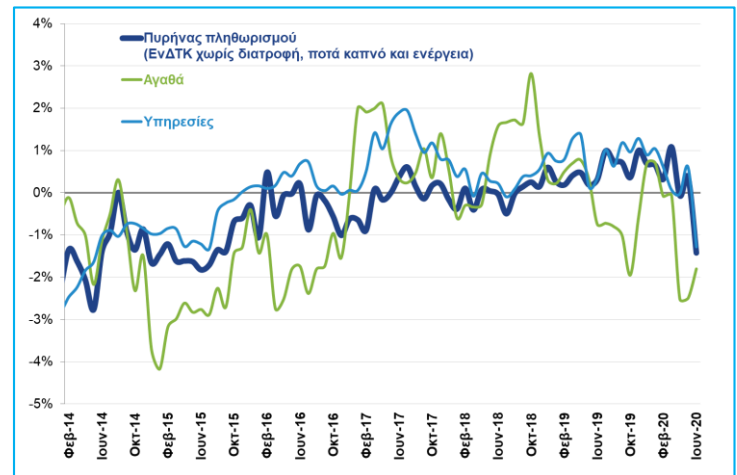
Δ37: Ισοζύγιο ρών μισθωτής απασχόλησης, τουρισμός και λοιποί κλάδοι (ΕΡΓΑΝΗ, Ιουν. 2020)



Πάντως, τον Ιούνιο του 2020 οι καθαρές προσλήψεις ήταν περισσότερες κατά 6 χιλ. περίπου σε σύγκριση με τον Ιούνιο του 2019 (37,6 χιλ. έναντι 31,4 χιλ. αντίστοιχα). Η εξέλιξη αυτή μπορεί να αποδοθεί στην άρση των περιορισμών στην εστίαση και στο άνοιγμα των ξενοδοχείων, με τις καθαρές προσλήψεις στον τουρισμό να ανέρχονται τον Ιούνιο του 2020 σε 66,4 χιλ. έναντι 60,8 χιλ. τον Ιούνιο του 2019.

Τιμές: Πτώση -1,6% σημείωσε ο δείκτης τιμών καταναλωτή τον Ιούνιο του 2020, κυρίως λόγω της μείωσης των τιμών πετρελαίου, η οποία αποτυπώνεται

Δ38: Εξέλιξη πυρήνα πληθωρισμού και δείκτη τιμών στα αγαθά και τις υπηρεσίες, ετήσια % μεταβολή (ΕΛΣΤΑΤ, Ιουν. 2020)

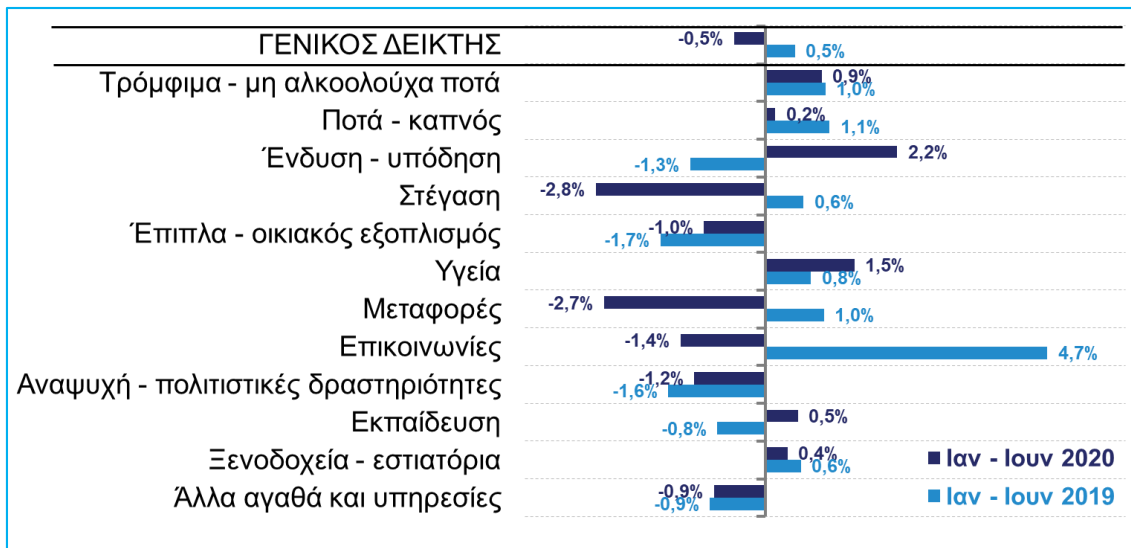


στην υποχώρηση των δεικτών στη στέγαση (-4,5%) και τις μεταφορές (-9,1%). Αντίθετα, οι τιμές στα τρόφιμα και τα μη αλκοολούχα ποτά κινήθηκαν ανοδικά (+3,6%). Ειδικότερα, ο δείκτης τιμών στα αγαθά υποχώρησε κατά -1,8% και στις υπηρεσίες κατά -1,3% (Δ38).

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Ιουν 2020 ο δείκτης τιμών καταναλωτή υποχώρησε κατά -0,5%, έναντι αύξησης +0,5% το αντίστοιχο διάστημα το 2019, με τις τιμές στις περισσότερες κατηγορίες αγαθών να κινούνται πτωτικά (Δ39).

Χρηματοδότηση και καταθέσεις: Περαιτέρω άνοδο σημείωσαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών τον Μάιο του 2020 (€194 εκατ.), έπειτα από τη μεγάλη αύξηση τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο (€2,9 δισ.), αποτυπώνοντας την αναβολή ή ματαίωση καταναλωτικών δαπανών των νοικοκυριών κατά τη διάρκεια του lockdown. Παράλληλα, άνοδο κατέγραψαν και οι καταθέσεις των επιχειρήσεων (€1,5 δισ.), ενώ αντίθετα οι καταθέσεις του Δημοσίου μειώθηκαν για δεύτερο συνεχή μήνα (-€6 δισ. συνολικά το δίμηνο Απρ - Μαΐου 2020).

Την ίδια ώρα, ο ρυθμός χρηματοδότησης των επιχειρήσεων διαμορφώθηκε σε +4,6% τον Μάιο του 2020, έναντι +3,8% τον προηγούμενο μήνα και +2,6% τον Μάιο του 2019. Η πιστωτική επέκταση αφορά



Δ39: Δείκτες τιμών καταναλωτή στις επιμέρους κατηγορίες αγαθών (ΕΛΣΤΑΤ, Ιουν 2020)

κυρίως τις χορηγήσεις προς μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ στις μικρές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά ο ρυθμός χρηματοδότησης παρέμεινε αρνητικός (-2,3% για δάνεια προς ελεύθερους επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις, -3,0% για στεγαστικά δάνεια και -2,2% για καταναλωτικά δάνεια).

Θερινές προβλέψεις της ΕΕ: Σύμφωνα με τις [θερινές οικονομικές προβλέψεις 2020 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#), η οικονομία της Ευρωζώνης θα συρρικνωθεί κατά -8,7% το 2020 και θα σημειώσει θετικό ρυθμό ανάπτυξης +6,1% το 2021. Επίσης, η οικονομία της ΕΕ προβλέπεται να συρρικνωθεί κατά -8,3% το 2020 και να ανακάμψει με ρυθμό +5,8% το 2021. Σημειώνεται ότι η ύφεση που προβλέπεται για το 2020 είναι σημαντικά μεγαλύτερη από την πρόβλεψη που είχε περιληφθεί στις [εαρινές προβλέψεις](#) (-7,7% στην Ευρωζώνη και -7,4% στην ΕΕ), ενώ η ανάπτυξη το 2021 θα είναι ελαφρώς χαμηλότερη (+6,3% στην Ευρωζώνη και +6,1% στην ΕΕ).

Για την Ελλάδα, αντίθετα, η ΕΕ προβλέπει μικρότερη ύφεση το 2020 σε σύγκριση με τις εαρινές προβλέψεις της, αλλά και μικρότερη ανάκαμψη το 2021. Συγκεκριμένα, η ΕΕ προβλέπει πως το ελληνικό ΑΕΠ θα συρρικνωθεί κατά -9% το 2020, αντί -9,7%

σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της, και θα ανακάμψει το 2021 με ρυθμό +6%, αντί +7,9% σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της.

Ωστόσο, η ΕΕ διευκρινίζει ότι οι προβλέψεις της εξακολουθούν να περιέχουν εξαιρετικό βαθμό αβεβαιότητας. Ειδικότερα στην Ελλάδα, η αβεβαιότητα σχετίζεται με την πορεία του τουρισμού, ενώ μία πιθανή ταχύτερη βελτίωση του οικονομικού κλίματος, σύμφωνα με την ΕΕ, θα είχε θετική επίδραση στην εγχώρια ζήτηση συμβάλλοντας σε ηπιότερη ύφεση το 2020.



Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€311 δισ.
63% συνόλου*



ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€55 δισ.
45% συνόλου*



ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€72 δισ.
42% συνόλου*



ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€4,2 δισ.**
38% συνόλου**



ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
216.000
10% συνόλου ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ



ΜΙΣΘΟΙ
€5,2 δισ.
18% συνόλου***



ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
23% συνόλου***



ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,3 δισ.
29% συνόλου****



* 19.910 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2018 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερμεριές)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Πηγή: ICAP, Hellastat, Υπουργείο Οικονομικών, ΕΦΚΑ, ΕΛΣΤΑΤ

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.



Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

